

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Варшавський університет (Польща)
Загребський університет (Хорватія)
Стамбульський університет (Туреччина)

**ВИКЛАДАННЯ МОВ
У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ
НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ
МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ**

Тези XXVII Міжнародної
науково-практичної конференції

(5–6 червня 2025 року, м. Харків, Україна)

Електронний ресурс

Харків
2025

Редакційна колегія: Домніч С. П. (відповідальний редактор),
Домніч С. П., Вялкова Н. Г. (технічний редактор)

Адреса редакційної колегії: 61022, Харків, майдан Свободи, 4,
Навчально-науковий інститут міжнародної освіти
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна

Відповідальність за достовірність викладених фактів, аутентичність цитат, правопис, стиль, а також правильність списку використаних джерел несуть автори тез, які включені до електронної збірки.

В 43 Викладання мов у закладах вищої освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки: Тези XXVII Міжнародної наук.-практ. конф. (5–6 червня 2025 року, м. Харків, Україна). [Електронний ресурс]. Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2025. (PDF 78 с.)
URI <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/21682>

До електронного збірника включено тези доповідей, присвячені актуальним теоретичним питанням мовознавства та прикладним аспектам методики викладання мов у закладах вищої освіти. У матеріалах представлено результати досліджень науковців і викладачів української та англійської мов як іноземних, профільних дисциплін, які висвітлюють сучасні проблеми та інноваційні підходи до мовної освіти в Україні.

Проаналізовано новітні досягнення у сфері викладання іноземних мов та профільних дисциплін, зокрема психолого-педагогічні та лінгвістичні засади методики навчання, міжпредметну координацію, професійно орієнтоване навчання, а також лінгвокультурологічні аспекти викладання. Окрема увага приділена питанням дистанційної освіти, зокрема організації мовної та фахової підготовки в онлайн-форматі, а також аналізу проблем і перспектив такого навчання в умовах кризових ситуацій.

Тези містять аналітичні огляди впровадження мультимедійних технологій в освітній процес: створення дистанційних курсів, електронних підручників, навчально-методичних посібників, електронних словників, презентацій до занять, тестових матеріалів тощо. Окреслено типологію завдань у підручниках, принципи наступності та міжпредметної координації у викладанні мов та профільних дисциплін, а також інтеграцію цифрових ресурсів, інтернет-технологій, штучного інтелекту та сучасних технічних засобів у навчальний процес.

URI <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/21682>

Ministry of Education and Science of Ukraine
V. N. Karazin Kharkiv National University
Kharkiv National Automobile and Highway University
University of Warsaw (Poland)
University of Zagreb (Croatia)
Istanbul University (Turkey)

LANGUAGE TEACHING AT HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS AT THE MODERN STAGE

INTERDISCIPLINARY CONNECTIONS

Abstracts of the XXVII International Scientific and Practical Conference

(June 5–6, 2025, Kharkiv, Ukraine)

Electronic resource

Kharkiv
2025

UDC 811: 378. 147 (082)

*Registration certificate UkrINTEI
(№ 741 Desember 09, 2024)*

*Approved for publication by the decision of the Scientific-methodical Council of V. N. Karazin
Kharkiv National University
(Protocol No 12, April 25, 2025)*

Editorial Board: Domnich S. P. (executive editor),
Domnich S. P., Vialkova N. G. (technical editor)

The editorial Board address: 61022, Kharkiv, Svobody sq., 4,
Institute of International Education for Study and Research
of V. N. Karazin Kharkiv National University

The authors of the theses included in the electronic collection are responsible for the reliability of the facts presented, the authenticity of quotations, spelling, style, as well as the correctness of the list of sources used.

Language Teaching at Higher Education Institutions at the Modern Stage.
Interdisciplinary Connections: Abstracts of the XXVII International Scientific and
Practical Conference. (June 5–6, 2025, Kharkiv, Ukraine). [Electronic resource].
Kharkiv: V. N. Karazin Kharkiv National University, 2025. (PDF 78 p.)
URI <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/21682>

The electronic collection comprises abstracts of papers that explore current theoretical issues in linguistics and applied aspects of language teaching methodology in institutions of higher education. The contributions present research findings by scholars and instructors of Ukrainian and English as foreign languages, as well as specialized disciplines, highlighting contemporary challenges and innovative strategies in language education across Ukraine.

The collection examines recent developments in foreign language and subjects-specific instruction, addressing psychological, pedagogical, and linguistic foundations of teaching practices, interdisciplinary coordination, profession-oriented approaches, and linguocultural dimensions of language teaching. Particular emphasis is placed on issues related to distance learning – specifically, the organization of online language and professional training, along with critical evaluations of the challenges and prospects of such education under crisis conditions.

Several abstracts also offer analytical overviews of the integration of multimedia technologies into educational practice – including the development of online courses, electronic textbooks, instructional manuals, electronic dictionaries, classroom presentations, testing materials, and more. The volume outlines the typology of tasks in textbooks, principles of continuity and interdisciplinary coordination in teaching languages and specialized disciplines, as well as the integration of digital resources, internet technologies, artificial intelligence, and modern technical tools into the learning environment.

URI <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/21682>

© V. N. Karazin Kharkiv National University, 2025.

ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ НЕМОВНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Аргатюк І.В., Недільченко С.Б., Чирик О.І.

***Україна, Київ, Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана***

Одним із ключових завдань вищої освіти є забезпечення студентів необхідними знаннями та навичками для їх майбутньої професійної діяльності. Професійно-орієнтоване навчання мови є невід'ємною частиною цього процесу, оскільки воно дозволяє студентам використовувати мовні знання в їхньому фаховому контексті.

Аналіз науково-методичних джерел показав, що існує багато методичних напрямків і технологій навчання іноземної мови на немовних факультетах вишів. Вітчизняними вченими-методистами створено цілу низку методик для студентів немовних ЗВО. Серед них, зокрема Е. Мірошніченко, І. Онісіна, Л. Манякіна, Г. Скуратівська (для студентів економічного профілю), Ю. Друзь, Л. Логутіна (для майбутніх менеджерів), Л. Котлярова, Г. Савченко (для майбутніх юристів), та інші.

Під “професійно-орієнтованим” розуміють навчання, яке ґрунтується на врахуванні потреб студентів у вивченні іноземної мови, що диктується особливостями майбутньої професії або спеціальності. Сутність професійно-орієнтованого навчання іноземної мови полягає в її інтеграції зі спеціальними дисциплінами з метою отримання додаткових професійних знань та формування професійно значущих якостей особистості [2: 312].

Професійно-орієнтоване навчання мови полягає в тому, щоб навчити студентів не тільки загальним мовним навичкам, але й спеціалізованій термінології та комунікативним стратегіям, необхідним для їхньої професії. Це включає вивчення професійної лексики, вміння вести переговори, створювати та аналізувати професійні документи, а також інші аспекти, пов'язані з професійною комунікацією. У ході такого навчання, студенти отримують можливість практикуватися в розробці та презентації професійних звітів, що відображають актуальні дослідження та проекти в їхній сфері.

Наприклад, вивчення юридичної термінології для майбутніх юристів дозволяє студентам краще зрозуміти специфіку їхньої професії та бути більш підготовленими до реальних робочих ситуацій. Крім того, професійно-орієнтоване навчання мови включає розвиток навичок міжкультурної комунікації, що є надзвичайно важливим в умовах глобалізації та міжнародного співробітництва.

Опанування комунікативними стратегіями, такими як техніки ведення переговорів і управління конфліктами, дозволяє студентам ефективно взаємодіяти з колегами, клієнтами та партнерами. Важливим аспектом є також навчання створенню професійних документів, включаючи контракти, звіти,

технічну документацію та інші письмові матеріали, які використовуються в їхній професійній діяльності. Студенти отримують практичні навички в редагуванні та аналізі документів, що дозволяє їм уникати помилок та досягати високого рівня точності у своїй роботі.

Таким чином, професійно-орієнтоване навчання мови забезпечує студентів необхідними інструментами для успішної професійної діяльності, сприяє розвитку їхніх комунікативних навичок та підвищує їхню конкурентоспроможність на ринку праці.

Одним із методів професійно-орієнтованого навчання мови є впровадження навчальних матеріалів, які відображають реальні ситуації в професійній діяльності. Це можуть бути симуляції, рольові ігри, аналіз кейсів, обговорення та дискусії на професійні теми. Важливим є також залучення носіїв мови та професіоналів, які можуть надати студентам уявлення про реальні виклики та вимоги до комунікації в їхній сфері.

Обговорення та дискусії на професійні теми є ще одним ефективним методом. Вони дозволяють студентам ділитися своїми знаннями, висловлювати думки та аргументувати свої позиції, що є важливими навичками в будь-якій професійній діяльності. Важливим є також залучення носіїв мови та професіоналів, які можуть надати студентам уявлення про реальні виклики та вимоги до комунікації в їхній сфері. Це можуть бути запрошені гості, які розповідають про свій досвід, або онлайн-конференції з фахівцями, де студенти мають можливість поставити запитання та отримати відповіді на них.

Опанування комунікативною й міжкультурною компетенціями неможливе без практики спілкування, а використання Інтернет-контенту в цьому випадку просто необхідне. Google, Facebook, Instagram, Telegram, Skype, Viber, WhatsApp та ін. – це ті ресурси та можливості, завдяки яким сучасна людина навчається і розвивається.

Такі інтерактивні методи навчання дозволяють студентам не лише вивчати мову, але й адаптуватися до реальних умов праці, розвивати професійні навички та впевненість у собі.

Інтеграція професійно-орієнтованого навчання мови у навчальні програми вищих навчальних закладів сприяє підвищенню конкурентоспроможності випускників на ринку праці. Студенти отримують можливість не лише освоїти нові мовні навички, але й застосовувати їх у професійному середовищі, що значно підвищує їхню компетентність та впевненість у собі.

Професійно-орієнтоване навчання мови є важливим компонентом сучасної вищої освіти, яке допомагає студентам підготуватися до успішної професійної кар'єри. Використання реалістичних навчальних матеріалів та залучення професіоналів сприяє ефективному засвоєнню мови та розвитку професійних навичок, необхідних для сучасного ринку праці.

Список використаних джерел:

1. Барабанова Г.В. Методика навчання професійно-орієнтованого читання в немовному ВНЗ. Київ, 2005. 101 с.
2. Брухаль Я.Б. Методологічні та дидактичні особливості викладання іноземної мови за професійним спрямуванням / Я.Б. Брухаль // Молодий вчений: зб. наук. пр. 2017. Вип. № 9 (49). С. 311–315.
3. Гринюк Г.А., Семенчук Ю.О. Відбір навчального матеріалу для формування англомовної лексичної компетенції у студентів-економістів. Іноземні мови. 2007. Вип. 2. С. 30–34.
4. Канюк О.Л. Особливості викладання професійно-орієнтованої іноземної мови / О.Л. Канюк // Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 14. 2015. С. 272–274.
5. Кецик-Зінченко У. Особливості професійно-орієнтованого навчання іноземної мови студентів немовних спеціальностей. *Молодь і ринок*. 2019. № 9. С. 101-106. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2019_9_21
6. Коваль Л.М. Формування у студентів немовних вищих навчальних закладів англомовної професійно орієнтованої мовної компетенції. Науковий вісник НЛТУ України. 2010. Вип. 20(4). С. 318–321.
7. Панченко О.І., Шепель Ю.О. Професійна іншомовна комунікативна та дискурсивна компетенція. Сутність та структура / О.І. Панченко, Ю.О. Шепель // Лінгвістика. Лінгвокультурологія (електронний ресурс): зб. наук. пр. Дніпропетровськ, 2016.
8. Прокопова О.П. Мовленнєво-комунікативна компетентність як одна із складових професійного становлення фахівця / О.П. Прокопова // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Педагогічна. 2010. Вип. 16. С. 54–57.
9. Сура Н.А. Методичне забезпечення та організація навчання курсу професійно-орієнтованого спілкування іноземною (англійською) мовою у ВНЗ / Н.А. Сура // Вісник ЛДПУ ім. Т.Г. Шевченка. 2003. № 7(63). С. 205–207.
10. Тарнопольський О.Б., Корнєва З.М. Аспектний підхід до навчання англійської мови для спеціальних цілей у немовних ВНЗ. Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна. 2011. Вип. 18. С. 231–239.
11. Цибух Л.М. Інтерактивні методи як засіб розвитку пізнавальної активності та професійного мислення студентів-психологів / Л.М. Цибух // Наука і освіта. Одеса, 2008. № 3. С. 217–220.
12. English for Specific Purposes: Програма з англійської мови для професійного спілкування. Київ, Ленвіт. 2005.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ НАВИЧОК САМООРГАНІЗАЦІЇ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ

Бурбига В.А., Домніч С.П.

Україна, Харків, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Сучасний світ характеризується стрімким розвитком технологій, глобалізацією та постійними змінами, які часто супроводжуються кризовими ситуаціями. Кризи, такі як війни, економічні потрясіння, природні катаклізми чи пандемії, впливають на всі сфери життя, включаючи освіту. У таких умовах

особливого значення набуває розвиток навичок самоорганізації серед учасників освітнього процесу – студентів, викладачів та адміністрації навчальних закладів вищої освіти. Самоорганізація стає ключовим чинником успішного функціонування освітньої системи під час криз, забезпечуючи здатність адаптуватися до нових умов та ефективно вирішувати проблеми, що пов'язані з освітою та наукою. В умовах війни ця проблема набуває особливої актуальності для вищої освіти України. Тому, на наш погляд, саме в цьому контексті треба звернути увагу на кризові ситуації у суспільстві та їхній вплив на вищу освіту, теоретичні та практичні аспекти самоорганізації у вищій освіті, педагогічні умови розвитку навичок самоорганізації у вищій освіті тощо.

1. Теоретичні аспекти самоорганізації у вищій освіті

Самоорганізація – це здатність індивіда планувати, організовувати та контролювати власну діяльність для досягнення поставлених цілей. У контексті вищої освіти це включає вміння студентів та викладачів самостійно організовувати навчальний процес, розподіляти час, визначати пріоритети та долати труднощі. Як зазначає сучасний науковець Світлана Ганаба, «Самоорганізація – це важливе вміння людини. Вона є фундаментом відповідальності, амбіцій, знань та інших якостей успішної людини. Без уміння себе дисциплінувати, керувати своїми емоціями й почуттями, організовувати своє життя, планувати свої справи тощо людина не здатна реалізувати себе повною мірою й досягти життєвого й професійного успіху» [1: 35].

2. Кризові ситуації та їхній вплив на вищу освіту

Війна в Україні стала одним із найбільших викликів для системи вищої освіти. Евакуація університетів, переміщення студентів та викладачів, обмежений доступ до інтернету та навчальних ресурсів, а також психологічний тиск значно ускладнили організацію навчального процесу. «Дуже складні й суперечливі процеси відбуваються у закладах вищої освіти нашої держави в умовах російської війни. В Україні вже переміщено або перебуває у процесі переміщення 34 заклади вищої освіти (інститути, університети і академії), 42 коледжі (заклади фахової передвищої освіти) і 65 відокремлених структурних підрозділів. Щотижня ця статистика змінюється» [3: 11]. Але незважаючи на все вищенаведене, «заклади освіти продовжують працювати за українськими стандартами та програмами у дистанційному режимі» [3: 11], тому розвиток навичок самоорганізації стає необхідністю для забезпечення безперервності освіти.

3. Педагогічні умови розвитку навичок самоорганізації у вищій освіті

Для розвитку навичок самоорганізації серед студентів та викладачів необхідно створити певні педагогічні умови. Для цього передбачено наступне:

– мотивувати студентів до самостійної роботи (викладачі повинні стимулювати студентів до самостійного опанування знань, використовуючи інтерактивні методи навчання та особистісно орієнтований підхід; розробляти ефективні стратегії та програми для підтримки освіти в умовах конфлікту та

сприяти успішному навчанню і розвитку молоді, незважаючи на виклики, з якими вони стикаються в цей період);

- формувати навички тайм-менеджменту (навчання плануванню часу та розподілу ресурсів, що є ключовим елементом самоорганізації. Доведено, що студенти, які вміють планувати свій час та організовувати навчальний процес, демонструють вищі результати навчання під час кризи);

- створювати підтримуюче середовище (навчальний процес у вищих навчальних закладах повинен бути організований таким чином, щоб студенти та викладачі відчували підтримку з боку адміністрації та колег);

- використовувати новітні цифрові технології, мобільні гаджети, дотримуючись певної культури при їхньому застосуванні, щоб уникнути проблем за станом здоров'я та самопочуття (інтеграція сучасних технологій у навчальний процес сприяє розвитку самоорганізації, дозволяючи студентам працювати самостійно та ефективно). «Значними перевагами використання мобільних девайсів, в тому числі й смартфонів, у навчальному процесі, є:

- мобільність (можливість використання в будь-якому місці, в будь-який час тощо);

- компактність (в порівнянні з комп'ютерами та ноутбуками займають менше місця);

- швидкість (миттєвий обмін інформацією);

- сучасність (закон про освіту про впровадження в навчальний процес сучасних інформаційно-комунікативних технологій)» [2].

Використання інноваційних методів навчання, зокрема цифрових технологій, значно підвищує рівень самоорганізації студентів та їх здатність до самостійного навчання.

4. Практичні аспекти розвитку самоорганізації у вищій освіті

Український досвід організації дистанційної форми навчання під час ковід-карантину та війни показав, що студенти, які володіють навичками самоорганізації, легше адаптуються до нових умов навчання (дистанційно, навчання в умовах переміщення тощо). Це підкреслює важливість інтеграції навичок самоорганізації в освітній процес, особливо в умовах воєнного стану в Україні.

Таким чином, розвиток навичок самоорганізації серед учасників освітнього процесу в закладах вищої освіти України є необхідною умовою успішного функціонування освітньої системи під час кризових ситуацій, зокрема під час війни. Для цього необхідно створити відповідні педагогічні умови, включаючи мотивацію до самостійної роботи, формування навичок тайм-менеджменту, створення підтримуючого середовища та використання цифрових технологій. Реалізація цих умов дозволить підвищити рівень самоорганізації студентів та викладачів, що є ключовим фактором успіху в умовах невизначеності.

Список використаних джерел:

1. Ганаба С. (2021). Самоорганізація як компетентність: поворот до особистісно-орієнтованої освіти. Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки. Том 24. № 1 (2021). С. 30–42. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v24i1.628> – Назва з екрана.
2. Домніч С.П., Петренко І.П. Сучасний гаджет як засіб зацікавленості студентів на заняттях. *Викладання мов у закладах вищої освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*: матеріали XXV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 01–02 черв. 2023 р.). Харків, 2023. С. 38-42.
3. Ничкало Н., Овчарук О., Гордієнко В., Іванюк І. (2022). Українська освіта в умовах російської війни: випробування, новий досвід, перспективи. *Вісник Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття»*: наук. журнал / голов. ред. Г.І. Сотська. Київ: «ТАЛКОМ», Том 1 № 5 (2022). С. 7-39. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: [https://doi.org/10.35387/ucj.1\(5\).2022](https://doi.org/10.35387/ucj.1(5).2022) – Назва з екрана.

ЛАТИНА У ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРІ: YOUTUBE-КАНАЛ П.Я. МАХЛІНА

Варешкіна Н.В., Іванова Н.Г.

Україна, Одеса, Національний університет «Одеська юридична академія»

У сучасних умовах YouTube-канал П.Я. Махліна, популяризатора мовознавчих знань у цифровому просторі, є ефективним цифровим ресурсом для вивчення латини. Його YouTube-канал, зареєстрований майже 15 років тому, налічує понад 18 тисяч підписників та містить понад 1500 відео, присвячених вивченню іноземних мов. Загальна кількість переглядів каналу перевищує 2,3 млн, що свідчить про значний інтерес аудиторії до представленого контенту.

YouTube-канал П.Я. Махліна є унікальним цифровим українським освітнім ресурсом, орієнтованим на вивчення іноземних мов, зокрема латини. Авторський відеокурс з латини, що, поєднує традиційні та цифрові форми навчання, побудований за ключовими лінгводидактичними принципами «від простого до складного» та «від форми до функції», містить 22 відео. Курс є чітко структурованим: починається з фонетики [19], далі детально розглядає морфологію [1–10; 20–22] та охоплює лексику [18] та синтаксис [11–17].

YouTube-канал П.Я. Махліна відповідає сучасним принципам навчання, поєднуючи системний виклад матеріалу, чітку структурованість, доступність для різних категорій слухачів і можливість інтеграції окремих відеоуроків у навчальні програми закладів вищої освіти. Як відомо, YouTube-формат забезпечує можливість опрацювання матеріалу у власному зручному темпі, доступність без часових та територіальних обмежень, наявність інтерактивного середовища (коментарі, запитання до автора тощо). Завдяки міждисциплінарності, методичній структурованості та цифровому формату

інноваційний відеокурс П.Я. Махліна виступає як значущий інструмент цифрової гуманітарної освіти, відповідаючи сучасним лінгводидактичним принципам і відіграючи важливу роль у формуванні академічного мовознавчого простору в Україні. Такий формат представлення матеріалу дозволяє поєднувати традиційне навчання з цифровими технологіями, що відповідає сучасним тенденціям освіти та забезпечує інтерактивний підхід до вивчення латини.

У списку використаних джерел до цієї статті наведено прямі посилання на відеоуроки з латини YouTube-каналу П.Я. Махліна, що спрощує доступ до матеріалів, підкреслює практичну значущість роботи та значно розширює можливості використання цифрового контенту в академічній освіті.

Список використаних джерел:

1. Латинська мова. Урок 5. Займенники. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=EgoYmZY-OAE> – Назва з екрана.
2. Латинська мова. Урок 6. Система дієслова. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=PqUyWEPJXkM> – Назва з екрана.
3. Латинська мова. Урок 7. Теперішній час дієслова. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=cUYm9yUIvuk> – Назва з екрана.
4. Латинська мова. Урок 8. Минулий незавершений час. Imperfectum. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=rpYLOKe34CY>. – Назва з екрана.
5. Латинська мова. Урок 9. Майбутній час. Futurum I. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=y2KFKasKucA> – Назва з екрана.
6. Латинська мова. Урок 10. Доконані часи. Система перфекта. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=lvsSVJZZc_s – Назва з екрана.
7. Латинська мова. Урок 11. Пасивний стан. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=3hzQjN5rOsw> – Назва з екрана.
8. Латинська мова. Урок 12. Умовний спосіб. Modus Coniunctivus. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=lwJzirrNrRs> – Назва з екрана.
9. Латинська мова. Урок 13. Наказовий спосіб. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=oKbv8xNnjLs> – Назва з екрана.
10. Латинська мова. Урок 14. Зворотні дієслова. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=VgGg_4om0PM – Назва з екрана.
11. Латинська мова. Урок 15. Порядок слів. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=Cydfg_eFfl4 – Назва з екрана.
12. Латинська мова. Урок 16. Відносні речення. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=swDcfSUCFoE> – Назва з екрана.
13. Латинська мова. Урок 17. Речення мети. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=mppTAMXLiC8> – Назва з екрана.
14. Латинська мова. Урок 18. Речення часу. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=rTU11FBk4oU> – Назва з екрана.
15. Латинська мова. Урок 19. Умовні речення. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=PDeeaG7iSo0> – Назва з екрана.
16. Латинська мова. Урок 20. Непряма мова. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=XqkS96BWkZ4> – Назва з екрана.
17. Латинська мова. Урок 21. Неособові форми дієслова. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=enjMvcOER-c> – Назва з екрана.

18. Латинська мова. Урок 22. Час, календар. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=djR6apQi63o> – Назва з екрана.
19. Урок 1. Фонетика. Латинська мова. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=YBA9LgpxMdM&t=13s> – Назва з екрана.
20. Урок 2. Латинська мова. Іменник. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=BC4yXF7RREs> – Назва з екрана.
21. Урок 3. Латинська мова. Прикметник. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=iiZpNqAaHvc> – Назва з екрана.
22. Урок 4. Числівники. Латинська мова. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=kxZdR_J8stE – Назва з екрана.

CLIL ТА МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ У НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Веретюк Т.В.

*Україна, Харків, Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди*

Методика *Content and Language Integrated Learning* (CLIL), або предметно-мовне інтегроване навчання, є сучасним підходом до викладання, що поєднує вивчення предметів і мов у єдиному освітньому контексті. Концепцію цієї методики для опанування мов уперше запропонував Девід Марш [0], і вона активно використовується в багатьох країнах світу, зокрема в Україні [0].

У галузі навчання української мови як іноземної методика CLIL та міжкультурна комунікація сприяють ефективному мовному та культурному розвитку іноземних здобувачів освіти. Оскільки CLIL передбачає інтеграцію вивчення мови з навчальними предметами, це дає змогу студентам одночасно розвивати мовні навички та здобувати знання з різних дисциплін [0; 0]. Цей підхід особливо корисний у контексті викладання української мови як іноземної, адже він дозволяє іноземним студентам не лише опановувати мову, а й глибше знайомитися з українською культурою та суспільством.

Міжкультурна комунікація є невід'ємною частиною цього процесу, оскільки вона охоплює не лише обмін інформацією, а й культурними цінностями, традиціями та звичаями різних народів [0]. Під час навчання української мови як іноземної міжкультурна комунікація допомагає здобувачам усвідомлювати культурні відмінності та розвивати толерантне ставлення до інших. Це особливо важливо для іноземних студентів, які навчаються в Україні, адже їм необхідно адаптуватися до місцевих соціокультурних умов і взаємодіяти з українськими студентами, викладачами та колегами. Отже, міжкультурна комунікація у навчальному процесі передбачає не лише оволодіння мовою, а й розуміння культурних особливостей інших народів, формування толерантності та поваги до культурного різноманіття.

Використання CLIL у цьому процесі відкриває можливості для обговорення міжкультурних тем, аналізу культурних відмінностей і формування навичок ефективного спілкування [0; 0]. Це завдання реалізується завдяки гармонійному поєднанню професійно орієнтованого навчання, навчання через зміст (CLIL) і занурення в іншомовне середовище. Отже, CLIL та міжкультурна комунікація є ключовими елементами підготовки здобувачів до успішної соціалізації та професійної діяльності в мультикультурному середовищі.

Методика CLIL має кілька ключових принципів, що роблять її ефективною для розвитку міжкультурної комунікації. По-перше, вона акцентує увагу на чотирьох мовних навичках: читанні, письмі, говорінні та аудіюванні, забезпечуючи комплексний підхід до вивчення мови [0; 0]. По-друге, застосовується метод скаффолдингу (scaffolding), який передбачає поступове нарощування знань здобувачів за підтримки викладача [0]. Наприклад, викладач може використовувати автентичні матеріали українською мовою для пояснення тем з історії або культури України, що сприяє зануренню іноземних студентів у мовне середовище. CLIL також дає змогу створювати штучне мовне середовище шляхом інтеграції української мови в різні аспекти навчального процесу. Наприклад, здобувачі можуть виконувати проекти українською мовою або брати участь у дискусіях на міжкультурні теми. Це мотивує їх до активного використання мови та допомагає розширити словниковий запас завдяки специфічним термінам і конструкціям.

Успішне впровадження CLIL у навчання української мови передбачає врахування кількох важливих аспектів. Насамперед, необхідно розробити якісні навчальні матеріали, що відповідають принципам методики та забезпечують баланс між мовними й предметними цілями [0]. Разом з тим, викладачі мають володіти достатнім рівнем підготовки для застосування CLIL. Це передбачає знання методики, вміння адаптувати матеріали та організовувати навчальний процес так, щоб він сприяв міжкультурній комунікації. Отже, методика CLIL у поєднанні з міжкультурною комунікацією відкриває нові перспективи для викладання української мови як іноземної. Вона забезпечує інтегрований підхід до навчання та сприяє формуванню всебічно розвинених особистостей із високим рівнем мовної компетентності й культурної свідомості.

Список використаних джерел:

1. Веретюк Т., Четверик В. Розвиток іншомовної професійної компетентності за допомогою CLIL. *Актуальні питання вивчення германських, романських і слов'янських мов і літератур та методики викладання іноземних мов : зб. тез доп. Міжнар. наук. конф., м. Вінниця, 21–22 черв. 2024 р. / ДонНУ ім. В. Стуса ; редкол.: О. В. Білецька (відп. ред.) та ін. Вінниця, 2024. С. 45–49. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/16602>*
2. Ломака В. Методика CLIL, що підкорила Європу: як її використовувати в Україні?. *Освіторія Media*. URL: <https://osvitoria.media/experience/metodyka-clil-dlya-vchyteliv-inozemnoyi-movy-ta-vchyteliv-predmetnykiv-chomu-varto-sprobuvaty/>

3. Четверик В.К., Веретюк Т.В. Переваги та виклики імплементації елементів методики CLIL у контексті вищої освіти. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: педагогіка*. 2024. № 4. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-9199-2024-4-08-01>
4. Ballester-Roca, J., & Spaliviero, C. (2020). CLIL and Literary Education: Teaching Foreign Languages and Literature from an Intercultural Perspective – The Results of a Case Study. *Teaching language and content in multicultural and multilingual classrooms*. Cham: Springer International Publishing, 2021. P. 225–251. URL: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-56615-9>
5. Chetveryk V., Veretiuk T. Elements of Content and Language Integrated Learning (CLIL) in Higher Education Conditions. *Modern Scientific Challenges are the Driving Force of the Development of Scientific Research : XXIV International scientific and practical conference*. Bruges, 2024. Pp. 175–179. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/15050>
6. Coyle D., Hood P., Marsh D. Content and Language Integrated Learning. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. 152 p.
7. Mahan K.R. The comprehending teacher: scaffolding in content and language integrated learning (CLIL). *The language learning journal*. 2020. P. 1–15. URL: <https://doi.org/10.1080/09571736.2019.1705879> (date of access: 15.03.2025).
8. Veretiuk T.V. The role of the intercultural component in teaching Ukrainian as a foreign language. «Велике і вічне...»: Михайло Федосійович Гетманець : матеріали Всеукр. наук. конф. з міжнар. участю, Харків, 15–16 верес. 2023 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г.С.Сковороди ; [за заг. ред. С. К. Криворучко]. Харків, 2023. С. 19–23. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/12738>

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У НАЦІОНАЛЬНОМУ ЮРИДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО ПІД ЧАС ВІЙНИ

Голубнича Л.О.

**Україна, Харків, Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого**

Сучасні українські студенти вже котрий рік поспіль перебувають під тиском несподіваних викликів, які суттєво вплинули на психолого-педагогічні особливості навчання та викладання іноземної мови, зокрема у Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого (Харків, Україна). Не встигла завершитися пандемія коронавірусу з усіма її обмеженнями та необхідними змінами у навчальному процесі, як агресивний сусід з імперіалістичними амбіціями розв'язав в Україні криваву, жорстоку та найруйнівнішу війну в історії людства. Харків – місто, розташоване в зоні бойових дій, з понад мільйонним населенням навіть зараз, яке продовжує жити під постійними ракетними обстрілами та бомбовими ударами, а університети міста продовжують функціонувати в таких небезпечних умовах [4].

Керівництво Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого шукає різні можливості для реалізації якомога більш комфортних психолого-педагогічних умов навчання студентів. Тому було проведено

опитування серед студентів, яке показало, що значна кількість студентів вважає навчання в аудиторії психологічно більш прийнятним та таким, що сприяє кращим академічним результатам; в той час, як інша частина студентів почуваються вдома більш безпечно або виїхали за кордон.

Враховуючи результати опитування, влітку 2023 року Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, який має досить глибокі багаторівневі підвальні приміщення, переобладнав їх під аудиторії та бомбосховища, оснащені всім необхідним включно з електричними генераторами (Рис. 1а та 1б).

Рисунок 1а. Бомбосховище для студентів

Рисунок 1б. Аудиторія у бомбосховищі

Першокурсники 2023/24, а потім і 2024/25 навчального року отримали можливість навчатися в очному форматі. Тим не менш, 51% першокурсників (у 2023/24 н.р. [3]) та 53% першокурсників (у 2024/25 н.р.) обрали онлайн навчання.

Відтак, на сьогодні викладання іноземної мови в університеті відбувається у двох форматах: аудиторному у бомбосховищах університету та синхронному дистанційному за допомогою Zoom-конференцій – у відповідності до психологічного комфорту студентів.

В аудиторіях для викладання іноземної мови викладачі застосовують як традиційні (з використанням друкованих підручників, роботи на дошці, з аудіо- та відеозаписами, тощо), так й інноваційні методи викладання: ігрові методи [5], інтерактивну дошку [2], мобільні технології [1], тощо.

Для дистанційного синхронного викладання технічним відділом університету було створено платформу НЕІК (навчальний електронно-інформаційний комплекс), де студенти можуть знайти всі необхідні для навчання іноземної мови матеріали: витяги з підручників із текстами та вправами; лексичний мінімум; матеріали для аудіювання; матеріали для навчання різним видам письма, передбаченим робочою програмою.

Отже, викладання іноземної мови у Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого під час війни відбувається у двох форматах, відповідно до психологічного комфорту студентів: аудиторному та синхронному дистанційному, кожен з яких має свої педагогічні особливості.

Список використаних джерел:

1. Holubnycha, L., Besarab, T., Pavlishcheva, Y., Romaniuk, S., Sytnykova, Y., Ahibalova, T., & Alpatova, O. (2022). The effectiveness of mobile learning technology at the tertiary level during conflicts. *International Journal of Interactive Mobile Technologies (IJIM)*, 16(23), 148–160. URL: <https://doi.org/10.3991/ijim.v16i23.33793>
2. Holubnycha, L., Shatrava, O. (2017). Using interactive whiteboard at English lessons for Law Students. *Science and Education*, 12, 24-30. URL: https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2017/12_2017/3.pdf
3. Holubnycha, L., Shchokina, T., Soroka, N. (2024). Face-to-Face Teaching and Learning: Problem of Quality. *Educational Challenges*, 29(1), 58-71. URL: <https://doi.org/10.34142/2709-7986.2024.29.1.04>
4. Kostikova, I., Holubnycha, L., Marmaza, O., Budianska, V., Pochuieva, O., & Marykivska, H. (2023). Real Country Experiences: On-line Teaching in Wartime after Pandemic in Ukraine. *International Journal of Interactive Mobile Technologies (IJIM)*, 17(03), pp. 123–134. URL: <https://doi.org/10.3991/ijim.v17i03.36419>
5. Kostikova, I., Holubnycha, L., Shchokina, T., Soroka, N., Budianska, V., Marykivska, H. (2019) A Role-Playing Game as a means of Effective professional English teaching. *Amazonia Investiga*, 8(24), 414-425. URL: <https://www.amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/1001>

ПРАВОПИС УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ Й КОЛІЗІЇ СЛОВОВЖИВАННЯ

Демченко В.М.

Україна, Херсон, Херсонський національний технічний університет

Незважаючи на актуальні правописні норми, кожен історичний період розвитку мови має свої особливості, що відбиваються в мовній практиці. Деякі новації можуть надалі закріпитися й у правописі, що, як відомо, має статус закону. Якщо додати до цього, що в актуальному Законі України 2019 року «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (далі – ЗУ-2019) є положення про обов’язкове дотримання правописних норм [1], то отримуємо категоричну вимогу щодо пріоритетності Правопису. Так, відома всім новація щодо написання іменника *проект* (аналогічно до *об’єкт*, *суб’єкт* тощо) від 2019 року [2] вже активно використовується в мовній практиці, і тим прикріше бачити державні документи (виділення наше – В.Д.), у назві яких бачимо старе написання, – скажімо «*Проект* Закону про застосування англійської мови в Україні», що зафіксований на сайті Верховної Ради України 2023 року [3].

Це класичний приклад мовного (владного) нігілізму: укладачі або ігнорують правописну норму, або її не знають, або не помітили (що дивно, адже це назва повідомлення). Таку колізію можна віднести не власне до прикладів помилок, а до прикладів підсвідомого вибору мовцем «старих» форм на противагу «новим», які зафіксовано у Правописі української мови 2019 року. Серед них є логічні – той же *проект* або *священник* [2], що за всіма мовними законами (наголошений суфікс –енн-, аналогія до *священний*) мав так писатися завжди, проте чомусь – неаргументовано – вживався із суфіксом –ен-. Це також написання форманта *пів* окремо від іменника (семантика – «половина»), що має взагалі абсурдну історію, адже в колишніх редакціях правопису вживався й разом, і з дефісом (півхлібини, пів-хлібини). Цікаво було б почути аргументацію щодо цього від тогочасних мовознавців, проте гадаємо, що ті форми варіювалися у прив'язці до російськомовних традицій.

Найкращий приклад означених традицій (говоримо саме так, адже провідним аргументом у них є «так прийнято») – це написання складних прикметників із дефісом у тих ситуаціях, де вони походять від підрядного словосполучення, що вимагає написання разом. Це одна з абсурдних колізій, що має прикрий результат – кодифікацію помилкової форми через її частотне повторення в документах найвищого рівня – державних законах, наукових працях, словниках.

Скажімо, маємо низку юридичних кодексів із мовними моделями «...-правовий» та «...-процесуальний», що писалися з дефісом лише з одним фактичним аргументом – «так у російській мові». Тобто сто років тому був такий аргумент. Але ж сьогодні, коли ми мусимо російськомовні кальки замінювати питомими українськомовними відповідниками (за нормою ЗУ-2019), потрібно переглядати й цю колізію. Отже, маємо писати *кримінальноправовий*, *адміністративнопроцесуальний*, адже вони походять від словосполучень *кримінальне право* та *адміністративний процес*.

Також маємо привести це все до єдиного знаменника, адже наразі зустрічаємо *публічно-правовий* і, водночас, *приватноправовий*, хоча первинні словосполучення є однотипними – *публічне право* та *приватне право*. Можна припустити, що мовці-практики аналогізують друге з формою *загальноправовий*, яка всім зрозуміла як така, що пишеться разом (хоча траплялися випадки, де навіть у назві кафедри вона була з дефісом). Але ж усі ці приклади мають однозначно однакове морфологічне значення й тому мусять писатися разом. Що ж до російського аргументу «так прийнято» (традиційного для їхнього державного життя в усіх сферах), то мусимо про нього забути як про чужий ментально й недоладний на законодавчому рівні.

Аналізоване нами правило (пишуться разом «складні прикметники, утворені з іменника та узгодженого з ним прикметника» [2: 56]) є дуже важливим, адже стосується чималого кола термінів кількох наукових галузей – психології, соціології, педагогіки, де вирішити цю колізію через компромісне написання таких слів разом не всюди вдається. Так, якщо вживання форм

суспільно небезпечний, соціально корисний, індивідуально спрямований ще сприймається більш-менш однозначно, то форми на кшталт *практично зорієнтований* уже не такі однозначні: у такому разі сприймаємо як «зорієнтований яким чином», а не «зорієнтований на практику», що вимагатиме вже написання *практичнозорієнтований*.

Якщо простежити практику вживання таких слів у науці, то побачимо, що мовці починають сміливо писати їх разом, і навіть не зупиняє збіг двох голосних на межі з'єднання слів (*індивідуальноособистісний*), адже давно вже є звичними форми *загальноосвітні* чи *високоосвічені*. До того ж зауважимо, що такий тип словотворення має тенденцію до постійного утворення нових слів, через що утвердження не лише конкретних правил щодо семантичного зв'язку між частинами складного слова, але й їх практичного дотримання відіграє значущу роль.

Що ж до Правопису як Закону, то в його тексті також трапляються кальковані форми, яких ми мусимо позбутися якнайшвидше. Скажімо, сполуки *того чи іншого, в тому числі, виступають* як потребують заміни на питомі українськомовні *певного, зокрема, постають* як. Також колізійним є правило щодо форми кличного відмінка в іменниках – жіночих іменах – м'якої групи, де виокремлюється група зменшувальних форм (тобто неофіційних) *Лесю, Наталю*, проте форма *Катре* чомусь маркується вже як офіційна [2: 104]. У такому разі та ж *Наталя* має три форми з різними закінченнями: *Наталко – Наталіє – Наталю*. Мовна ж практика засвідчує, що вже давно і *Леся*, і *Наталя* стали офіційними й потребують відповідного закінчення: *Лесе, Натале*.

Як висновок можна зазначити, що на сьогодні маємо дві актуальні проблеми: недотримання деяких норм офіційного Правопису української мови – як нових (через байдужість або невігластво), так і старих (через імперативний принцип «так прийнято»), а також випадки невідповідності практики логічного слововживання нормам Правопису.

Список використаних джерел:

1. Про забезпечення функціонування української мови як державної. Закон України. *Відомості Верховної Ради*. 2019. № 21. С. 81. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#text>
2. Правопис української мови. Схвалено Кабінетом Міністрів України від 22 травня 2019 р. Київ, 2019. 282 с. URL: <https://osvitoria.media/experience/novyj-pravopys-povnyj-tekst-ta-osnovni-zminy>
3. Про застосування англійської мови в Україні. Закон України від 4 червня 2024 року № 3760-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2024. № 38. Ст. 243. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3760-20#Text>

МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД ЯК ОДИН ІЗ ПРИНЦИПІВ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

Жеронкіна О.Л., Семідоцька В.А.

Україна, Київ, Державний торговельно-економічний університет

Сучасна освіта зазнає серйозних змін, і інтеграція знань стає одним із ключових напрямів цих змін. Комплексний підхід, що включає інтегроване навчання і передбачає взаємозв'язок різних дисциплін дозволяє об'єднати кілька предметів в одному курсі з метою формування всебічного розуміння світу. Інтегроване навчання є одним із методів комплексного підходу і базується на використанні різних методів та поєднанні різних предметів з метою розуміння причинно-наслідкових зв'язків і утворення цілісної картини світу.

Основні принципи інтегрованого навчання:

- міждисциплінарний підхід – об'єднання двох або більше дисциплін в одному занятті;
- інтегровані навички – розвиток критичного мислення, креативності, співпраці та комунікації через різні дисципліни;
- практичність знань – підкреслення того, як теоретичні знання можуть бути застосовані на практиці.

Переваги інтегрованого навчання:

- покращене розуміння та засвоєння знань – коли на занятті об'єднані кілька предметів; студенти вчаться бачити проблеми з різних поглядів та починають розуміти, що важко розв'язувати проблеми, спираючись лише на один предмет, а також розуміти взаємодію різних галузей знань;
- підвищення мотивації до навчання: студенти відчуватимуть мотивацію до навчання, коли побачать, як різні предмети пов'язані між собою та допомагають вирішувати проблеми реального світу. Замість того, щоб розглядати кожен предмет окремо, вони відчують сенс свого навчання та розумітимуть, як застосувати отримані знання на практиці;
- розвиток критичного та творчого мислення – міждисциплінарний підхід змушує студентів мислити критично та синтезувати інформацію з різних джерел, зважувати різні аспекти знань і робити власні висновки, що допомагає розвинути аналітичне мислення.

Виклики. Попри те, що інтегровані курси мають багато переваг, вони також створюють певні труднощі та виклики для викладачів і студентів. Основною проблемою є додатковий час, необхідний для підготовки та планування такого курсу. Інтегровані курси вимагають поглибленої співпраці, координації навчальної програми та спільного створення навчального матеріалу викладачами різних дисциплін. Ще однією складністю є вибір

відповідної теми, яка б органічно поєднувала різні дисципліни. При складанні програм можуть виникнути труднощі з синхронізацією теоретичного та практичного навчання з кількох предметів одночасно.

Також мають місце недостатня підготовленість викладачів до міждисциплінарного підходу і труднощі в адаптації навчального матеріалу до різних предметів. Такі виклики заважають повному впровадженню інтегрованого навчання в освітній процес.

Шляхи подолання. Для подолання викликів важливо забезпечити професійний розвиток викладачів, організувати тренінги та семінари, які навчають інтеграції різних дисциплін. Крім того, постійна комунікація між викладачами може сприяти обміну досвідом. Щоб успішно організувати інтегровані курси, викладачі можуть використовувати доступні впорядковані матеріали або відвідати курси для розвитку необхідних навичок. Важливо налагодити ефективну співпрацю між викладачами різних предметів для забезпечення регулярного планування та узгодження навчального плану. Процес підготовки можна значно полегшити за допомогою цифрових інструментів, таких як спільні платформи для обміну матеріалами. Крім того, можна почати з простіших комплексних проєктів, що охоплюють лише два предмети, а потім поступово розширювати їх. Навчальна програма також має бути адаптована до рівня студентів, щоб матеріал був доступним для розуміння та ефективного засвоєння, а процес інтеграції предметів був природним і логічним.

Список використаних джерел:

1. Євтушенко Н.І. Інтеграція іноземних мов за професійним спрямуванням Із дисциплінами гуманітарного циклу [Електронний ресурс] / Наталя Іванівна Євтушенко //Освітній вимір. 2013. Т. 38. С. 205–208. – Режим доступу: <https://doi.org/10.31812/educdim.v38i0.3209> – Назва з екрана.
2. ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ [Електронний ресурс] / Марина Антонюк [та ін.] // Вісник науки та освіти. 2024. № 11(29). – Режим доступу: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-11\(29\)-830-837](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-11(29)-830-837) – Назва з екрана.
3. Інтегроване навчання – ефективний та перспективний метод, здатний покращити якість освіти – Formula [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://formula.education/2024/03/06/integrovane-navchannya-efektyvnyj-ta-perspektyvnyj-metod-zdatnyj-pokrashhyty-yakist-osvity> – Назва з екрана.
4. Плохута Т.М. Міжпредметні зв'язки в процесі вивчення іноземної мови у вищих навчальних закладах [Електронний ресурс]: thesis / Плохута Тетяна Миколаївна, Плохута Тетяна Николаевна, Plokhuta Tetiana Mykolaivna. [Б. м.], 2009. – Режим доступу: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/16696> – Назва з екрана.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ ШІ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Карась А.В.

Україна, Харків, Державний біотехнологічний університет

Трансформація освіти через повномасштабне вторгнення рф до України (з 24 лютого 2022 р.) представлена дистанційною формою навчання у переважній більшості вишів. Одним із головних негативних аспектів таких вимушених змін науковці виокремлюють питання психологічного навантаження для студентів і викладачів, неможливість доступу до навчальних ресурсів тощ [1: 14]. Ця ситуація потребує пошуку рішень, які сприятимуть створенню умов для ефективного освітнього процесу.

Реалії сьогодення впливають на практику викладання дисциплін, зокрема на структуру навчального контенту, передусім завдань для перевірки й контролю знань. Одним із запропонованих аспектів вирішення цього питання є використання завдань репродуктивного рівня, наприклад, пошуку, упорядкування первинної інформації, що не вимагають критичного осмислення та творчого підходу. Достатньо лише виконати певні дії за допомогою комп'ютерних технологій, зокрема штучного інтелекту [2: 167–172].

Зауважимо, що доцільність застосування штучного інтелекту визначається його здатністю виконувати функції, які зазвичай потребують людського мислення, сприйняття й аналізу інформації різної складності. Отже, задачі, що потребують інтелектуалізації, можуть бути реалізовані через алгоритми для вирішення конкретних проблем.

Дослідники доводять, що ШІ охоплює широкий спектр сфер діяльності людства та має значний потенціал для розвитку в Україні у мирний час [3: 80–81].

Одним із ключових напрямів упровадження ШІ в освіті є створення окремих курсів і дисциплін для студентів і викладачів, присвячених основним питанням штучного інтелекту та методам його використання відповідно до специфіки освітнього напрямку. Крім того, сучасна професійна діяльність неможлива без застосування комп'ютерних програм для розв'язання різних задач, виконання практичних завдань і професійної комунікації. Освоєння цих технологій є важливим для майбутніх фахівців різних галузей, що, своєю чергою, зумовлює необхідність навчання викладачів і студентів користуванню програмами штучного інтелекту.

Майбутнє освіти й науки передбачає розширення можливостей їхнього застосування, створення освітнього середовища для підготовки компетентних фахівців. Особливої уваги заслуговують системи оцінювання та розробка шаблонів завдань. Під час дистанційного навчання важливу роль відіграє зворотний зв'язок. Значущим є застосування цифрових технологій, зокрема

цифрових репозитаріїв і хмарних платформ. До найуживаніших інструментів штучного інтелекту належать платформи Meet, Zoom, Google Forms тощо.

Отже, цифрові технології потрібно використовувати для самостійного засвоєння матеріалів здобувачами, а також для оцінювання рівня їхніх знань, що є однією з вагомих переваг штучного інтелекту.

Слід зазначити, що дистанційна форма освіти впливає на якість навчання студентів. З одного боку, існують певні недоліки: технічні обмеження, низька мотивація, академічна недоброчесність. З іншого боку, є й переваги: можливість поєднувати навчання з роботою за кордоном, покращення успішності, доступ до різноманітних курсів. У контексті аналізу організації дистанційної освіти для науково-педагогічних працівників актуальним є питання недостатнього рівня цифрової грамотності. Цю проблему частково можна вирішити за допомогою ШІ (наприклад, у написанні есе, рефератів, тез) [3: 82–85].

Таким чином, викладачам варто поєднувати традиційні методи навчання з комп'ютерними технологіями, використовувати зворотний зв'язок зі студентами через платформи Meet, Zoom тощо. Водночас важливо пам'ятати про баланс між використанням технологій і людським фактором.

Список використаних джерел:

1. Візнюк І.М., Буглай Н.М., Куцак Л.В. та ін. Використання штучного інтелекту в освіті. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2021. Вип. 59. С. 14–22.
2. Вікторова Л.В., Качарян А.Б., Мамчур К.В. та ін. Застосування штучного інтелекту та чат-ботів під час вивчення іноземної мови. Інноваційна педагогіка. Серія «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті». 2021. Т. 2. Вип. 32. С. 166–173.
3. Зубенко О.В. Штучний інтелект і вивчення іноземної мови. Закарпатські філологічні студії. 2022. Вип. 27. С. 80–85.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ – ШЛЯХ ДО ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЗНАНЬ

Карась А.В.

Україна, Харків, Державний біотехнологічний університет

Майбутнє освітнього процесу в Україні поєднано з європейським простором, котрий потребує підвищення рівня знань здобувачів та рівня викладання курсів у закладах вищої освіти. Індивідуальний підхід при організації самостійної роботи має більш істотне значення, але найменше враховується викладачами вишів. Це питання щодо організації самостійної роботи студентів досліджують численні науковці, в своїх працях аналізують та пропонують рекомендації з вирішення цієї проблеми (В. Володько, Т. Іванова, І. Ковалевський, А. Кузьмінський). Вітчизняні дослідники відзначають, що

аспект індивідуального підходу до організації самостійної роботи здобувачів вивчений нерівномірно і недостатньо [1].

Передусім, освітні компоненти, робочі програми включають самостійну роботу до навчальної діяльності студента, яка в першу чергу, планується й виконується під керівництвом і контролем викладача. Достатньо складно організувати цей вид діяльності студентам-першокурсникам. Слід зазначити та звернути увагу викладачів на питання адаптації здобувачів; існує низка суб'єктивних і об'єктивних труднощів, які потрібно подолати.

Доцільно наголошувати на характеристичі та особливостях навчального закладу, його діяльності, що визначаються середовищем, обставинами. На об'єктивні труднощі студент не може вплинути, змінити їх на свою користь. Основні змістовні акценти представлені трьома групами труднощів: соціальні, навчальні, професійні. Більш детально розглянемо навчальні труднощі, які проявляються у нових формах і методах аудиторної та самостійної роботи під контролем з боку викладача.

В контексті аналізу організації самостійної роботи студентів-першокурсників вимальовується постійне дозування завдань, контроль і оцінювання самостійного виду діяльності. Витоки лежать у тому, що більшість випускників ЗОШ не мають сформованих вмінь самоаналізу і самооцінювання, практично не володіють методикою опрацювання самостійної роботи [1].

Одним із головних напрямів розкриття цієї теми є суб'єктивні труднощі: потребують від НПП індивідуального підходу і мають на меті індивідуальні особливості здобувачів. Зазвичай, індивідуалізація навчального процесу – досить складний процес, який містить глибокі знання в галузі дисципліни, що викладається, педагогічної психології. Прикметно, що викладач повинен розуміти індивідуальні психологічні якості студентів.

Відомо, що вивченням цієї проблеми займалися вітчизняні й зарубіжні науковці: Ю. Бабанський, Б. Вілкінсон, Ю. Гільбух, Дж. Добсон, Ф. Зімбаро, І. Лернер, І. Якиманська та інші. Проте, індивідуальний підхід до самостійної роботи в освіті на сьогодні потребує додаткових наукових досліджень [2; 3].

Утім, реалії сьогодення на практиці визнають провідну активність викладача в усіх видах діяльності. В першу чергу, опанування знаннями мість наполегливу діяльність здобувача в умовах інформаційно-технологічних інновацій. Система знань постійно оновлюється, а тому головним завданням вищої школи є оволодіння майбутніми ерудованими фахівцями ефективною методикою індивідуальної роботи, яка знадобиться в подальшій професійній діяльності відповідно до особливостей конкретного фаху, враховуючи підготовку студента до участі у процесі безперервного навчання.

Отже, формування індивідуальних особливостей і пізнавальних можливостей враховуються при організації у закладах вищої освіти самостійної роботи студентів. Щоправда, якість керівництва з боку викладача, вмотивованість тематики занять, ефективно надання допомоги здобувачеві й,

безумовно, грамотна реалізація індивідуального підходу – все це є чинниками підвищення якості знань студентів.

Список використаних джерел:

1. Активізація самостійної роботи студентів за допомогою комп'ютерного програмного забезпечення / [Чулак Л.Д., Шутурмінський В.Г., Бас А.О., Вальда В.В.] // Педагогічні технології. 2005. № 2. С. 92–94.
3. Демченко О. Дидактична система організації самостійної роботи студентів / О. Демченко // Рідна школа. 2006. № 5. С. 68–70.
4. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології / І.М. Дичківська. К.: Академвидав, 2004. 351 с.
5. Шихальова С.В. Впровадження нових інформаційних технологій у процес вивчення іноземних мов / С.В. Шихальова // Педагогічний пошук. 2002. № 4. С. 27–28.

ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ У ВИВЧЕННІ МОВ: СЛЕНГ, ЯК ОДИН ІЗ МОТИВАТОРІВ ВИВЧЕННЯ МОВИ

Клименко Т.А.

*Україна, Дніпро, Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара*

На прогрес у вивченні мови впливають різні фактори, одним із яких є мотивація та її рівень. Мотивувати студентів можна різними способами: прикладний характер набутих знань у повсякденному житті, створення проблемних ситуацій, пояснення близьких і далеких перспектив у вивченні мови, наведення цікавих прикладів тощо. До таких прикладів можна віднести використання сленгових одиниць.

Виникнення сленгу обумовлено історичними, соціальними та культурними тенденціями життя тієї чи мовної спільноти. Термін «сленг» визначено Третім новим міжнародним словником Вебстера (1961) як мова, що «належить якійсь групі, наприклад, кодова мова, яку використовують злочинці, або жаргон, що використовують представники конкретної професії» [2: 205]. В сучасній лінгвістиці й зараз існують сумніви щодо походження терміну *сленг*. За однією з версій англ. *slang* виникає від *sling* («метати», «шпурляти»). У таких випадках згадують архаїчне *to sling one's jaw* – «говорити промови буйні та образливі». Згідно з іншою версією, сленг походить від *slanguage*, а початкова літера *s* нібито додана до *language* в результаті зникнення слова *thieves* тобто спочатку йшлося про мову злочинців, *thieves' language* [3: 122].

Явище сленгу виникло ще до того, як отримало назву «сленг». Часто в дослідженнях цього феномену фігурує думка: сленг такий же старий, як мова, і сліди його можна знайти глибоко в минулому, наскільки ми можемо зазирнути за допомогою матеріальних пам'яток, методів лінгвістичної реконструкції тощо. Наприклад, староанглійський сленг був більш грубим і наближався до

відвертої вульгарності, ніж сучасний сленг. Сленг тих часів зазвичай називали «флеш-мовою» (англ. «flash» language), яка представляла як арго, так і сленг. Різні діалекти та вимова в середні віки представляли перше значення терміна «сленг». Їх використовували деякі письменники, такі як Чосер та Вільям Кекстон.

Сучасне значення сленгу почало формуватися лише в XVI-XVII ст. Англійське кримінальне арго вважається відправною точкою сучасного англійського сленгу. Це був новий вид мови, який використовували злочинці в салонах і гральних закладах. Термін «сленг» вперше був визначений у 1785 р. як «неблагозвучна або вульгарна мова» [1].

Запис для слова «сленг» з'явився в Британській енциклопедії у 1801 році. XIX століття та початок XX століття стали поворотним моментом для сленгу, коли його поступово припиняли пов'язувати зі злочинцями чи іноземними віяннями. Лише на початку 1920-х років сленг привернув увагу популярних письменників. Саме в епоху після Першої світової війни суспільство набуло нового ставлення до сленгу. З'явився попит на розважальний контент та засоби масової інформації, а в 1937 році з'явився перший словник сленгу та нетрадиційної англійської мови «A History of Cant and Slang Dictionaries» [3: 88].

Сьогоднішній сленг був сформований та змінений різними культурами та появою технологій, які принесли в наше суспільство безліч різновидів сленгу.

Сленгові одиниці роблять повсякденну мову більш яскравою і цікавою. При опитуванні студентів вони погодилися, що використовуючи сленг, вони легше і швидше входять у незнайоме суспільство, навіть коли це студенти-іноземці, які щойно почали вивчати мову.

Список використаних джерел:

1. Fasola J. Slang and its history. URL: https://dukonference.lv/files/proceedings_of_conf/53konf/valodnieciba_literaturzinatne/Fasola.pdf (Last accessed: 12.03.2024).
2. Mattiello E. An Introduction to English Slang: A description of its Morphology, Semantics and Sociology. Monza: Polimetrica, 2008. 325 p.
3. Partridge E. Slang Today and Yesterday, with a Short Historical Sketch and Vocabularies of English, American, and Australian Slang. New York: Barnes and Noble, 1970. 258 p.

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Коржавіна О.Є., Левін О.Є., Чернишенко О.О.
*Україна, Харків, Національний Технічний Університет
«Харківський політехнічний інститут»*

Розвиток інформаційних технологій, сучасне розширення міжнародних ділових зв'язків і співпраці у різних галузях діяльності призвели до стрімких змін в суспільстві, вплинули на всі сфери сучасного життя та спричинили зростання попиту на кваліфікованих технічних фахівців із належним знанням іноземної мови. З цієї причини актуальним стає питання комплексного розвитку навичок володіння іноземною мовою у студентів технічних спеціальностей. Сучасний професіонал, який прагне відповідати вимогам сучасного світу, повинен не лише досконало володіти знаннями у своїй професійній сфері, але й демонструвати високий рівень володіння іноземною мовою. Тому основною метою навчання іноземної мови студентів технічних спеціальностей є формування у них навичок спілкування іноземною мовою в певних професійних, ділових та наукових контекстах, з урахуванням специфіки професійного мислення.

Мотивація є ключовим аспектом удосконалення професійного навчання іноземних мов. Студенту важливо усвідомлювати мету вивчення мови та розуміти, як здобуті знання можуть бути застосовані у його майбутній професійній діяльності. Серед ключових навичок, якими повинні володіти сучасні фахівці, виділяють:

- здатність чітко та логічно висловлювати свої думки в усній та письмовій формі;
- спроможність ефективно працювати з науково-технічною літературою в рамках професійної діяльності;
- уміння професійно спілкуватися у різноманітних ситуаціях, таких як обговорення проєктів, презентація ідей чи ведення переговорів.

Зрозуміло, що процес навчання іноземних мов у технічних ЗВО має суттєві відмінності від навчання в мовних університетах. Ось деякі особливості цього процесу:

- обмежений термін навчання іноземної мови;
- тривалий проміжок часу між завершенням курсу з іноземної мови та можливістю практичного застосування навичок з іноземної мови в професійній діяльності;
- різний рівень володіння іноземною мовою серед студентів на початку навчання;

- низька мотивація до вивчення іноземної мови на початковому етапі, зумовлена переважним інтересом студентів до технічних дисциплін і браком зацікавленості або здібностей до іноземної філології;

- предметна спрямованість курсу іноземної мови відповідно до спеціальності, обраної студентом, що передбачає визначення тем усного та писемного мовлення, читання відповідно до спеціалізації.

Зазвичай, базовий курс вивчення англійської мови для студентів технічних спеціальностей розрахований на два роки і після його засвоєння, студент має навчитися різних видів читання та отримати навички безперекладного розуміння автентичних текстів за своєю спеціальністю та суспільно-політичної тематики, що дозволить йому точно і повно аналізувати текстову інформацію.

Якщо вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням продовжується на старших курсах, студенти також мають опанувати такі навички:

- самостійне читання текстів із різною метою: переглядове, ознайомлювальне та поглиблене вивчення матеріалів за спеціальністю;

- виконання перекладів, підготовка доповідей, анотацій на основі фахової літератури;

- написання доповідей та тез до конференцій;

- використання Інтернет-ресурсів для пошуку професійної інформації та спілкування іноземною мовою.

Таким чином, під час роботи зі студентами технічних спеціальностей важливо адаптувати зміст та методи навчання до практичних потреб студентів, враховуючи їхні інтереси та необхідну мотивацію.

Отже, залишається багато питань, які потребують вирішення з урахуванням вимог сучасної наукової спільноти та індивідуальних потреб студентів. Оптимізація навчального процесу в сучасних умовах є ключовим фактором успіху студентів у розвитку їхніх мовних навичок у різних галузях, що сприятиме їхній професійній підготовці у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Кецик-Зінченко У. Особливості професійно-орієнтованого навчання іноземної мови студентів немовних спеціальностей. *Молодь і ринок*. 2019. № 9. С. 101-106. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2019_9_21

2. Король С.В. Специфіка навчання іноземній мові студентів технічних університетів. *Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки*. 2008. № 1. С. 127-132. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_ped_2008_1_27

3. Костик Є.В., Сілютіна І.О. Особливості викладання іноземної мови професійного спрямування для студентів немовних спеціальностей. *Збірник наукових праць. Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2022. № 23. С. 38–43.

ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА НАВЧАННЯ ФОНЕТИКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ

Кузнецова Г.П.

*Україна, Глухів, Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка*

Нині наскрізним принципом організації освітнього процесу в закладах вищої освіти визначено студентоцентризм – створення освітнього середовища, що базується та студентоорієнтованій професійній траєкторії, окреслення і змістове наповнення якої розпочинається з обрання майбутнім фахівцем, і мовно-літературної освітньої галузі зокрема, освітньо-професійної програми, зміст якої дає змогу одержати освітню та / або професійну кваліфікацію. Підґрунтям здобутих кваліфікацій є усебічний розвиток особистості майбутніх учителів української словесності, інтелектуальних їхніх здібностей, творчого потенціалу, педагогічної майстерності та методичної вправності, ціннісне ставлення до української мови як мови національного єднання, до фонетики як фундаменту в опануванні сучасної української мови та генетичної основи українського етносу. Якість підготовки майбутнього учителя української словесності засвідчується рівнем сформованості загальних та фахових компетентностей та здобутих програмних результатів навчання. Із-поміж сформованих професійних компетентностей ключовою є фонетична – інтегративна якість особистості майбутнього вчителя-словесника, який усвідомлено володіє теоретичними основами субстанціональної та функціональної фонетики як надзвичайно стрункої, раціонально вибудованої підсистеми з її ієрархічним субрівневим мовним синтезом у системі української мови; опанував уміння / навички / здатності логічно простежувати й аналізувати міждисциплінарну порубіжність, роль і місце фонетики в багатоплановому функціонуванні мови, у формуванні високого мовно-мовленнєвого й культурного рівнів людини та суспільства; на засадах відповідальності та автономії вправно послуговується теоретичними й емпіричними знаннями з фонетики в професійній діяльності; раціонально добирає та вміло оперує підходами, принципами, формами, засобами, стратегіями, тактиками, методами, прийомами, освітніми технологіями навчання фонетики української мови в закладах освіти [1: 1067–1068]. У формуванні означуваної професійної якості майбутнього вчителя української мови і літератури значне місце посідають форми навчання. Без форм навчання як категорій дидактики й лінгводидактики методична система навчання фонетики майбутніх учителів мовно-літературної освітньої галузі повноцінно функціонувати не спроможна.

Термін «форми навчання» є непередикативним іменним підрядним словосполученням, яке можна номінувати мінімальним терміним контекстом. Сутність означеної дефініції опирається на домінантне ядро значень головного

слова «форма» (від лат. *forma* – «зовнішній», «вигляд», «різновид», «устрій»; від грец. *for* – «носій», «той, що несе») та детермінується залежним словом «навчання» (віддієслівний іменник із семою «навчати», «дія за значенням»). Обидві лексеми полісемантичні, що й створює змістову багатозначність словосполучення та розмаїття форм навчання. З огляду на це у філософії освіти, нормативно-правових актах (В. Андрущенко, В. Кремень, В. Савіщенко, Ю. Шемшученко та ін.), педагогіці, дидактиці (Ю. Бабанський, Н. Волкова, А. Кузьмінський, Л. Пироженко, О. Пометун, Т. Туркот та ін.), лінгводидактиці (О. Біляєв, Т. Донченко, З. Бакум, І. Біляєв, Н. Голуб, О. Горошкіна, О. Караман, С. Караман, К. Климова, О. Копусь, О. Кулик, О. Кучерук, А. Нікітіна, М. Пентилюк, Л. Рускуліс, О. Семеног, І. Ющук та ін.) натрапляємо на терміни: «форми здобуття освіти», «форми організації освітнього процесу», «форми навчальної взаємодії», «загальні форми навчання», «педагогічна форма навчання», «форми організації навчальної діяльності», «форми організації навчання», «форми організації занять» тощо. Лексема «форма» в цій низці термінів є наскрізною і, на нашу гадку, оприявнює етимологічну суть частини «фор-» – «той, що несе» результат через взаємодію у певній (освітній) сфері людської діяльності.

Майбутній учитель української словесності має орієнтуватися на те, що національними документами державної ваги визначено основні форми здобуття освіти у ЗВО, а саме: інституційна (очна (денна, вечірня), заочна, дистанційна, мережева); дуальна чи поєднання їх. Кожна з цих форм має свої особливості та визначає форми організації освітнього процесу, із-поміж яких виокремлено: навчальні заняття (за видами: лекції, практичні, лабораторні, семінарські, індивідуальні заняття, консультування, практична підготовка, контрольні заходи) [2], самостійна робота здобувачів вищої освіти.

Науково-педагогічні працівники, які забезпечують реалізацію ОПП Середня освіта (Українська мова і література), мають право самостійно вибудовувати зміст занять, і з навчання фонетики зокрема, визначати їх тип (традиційні, інноваційні, бінарні, змішані, гостьові тощо), вправно добирати засоби, методи, прийоми навчання і викладання, наповнювати заняття формами індивідуальної діяльності студентів (парна, групова, колективна), долучати здобувачів освіти до позааудиторних форм опанування фонетики, як-от: наукові гуртки (дослідницька робота з історії становлення фонетики української мови; написання есе, підготовка наукових доповідей, приміром, із тем: «Фонетичні норми сучасної української літературної мови в системі формування комунікативної компетентності майбутніх учителів української словесності», «Звуки мови – основа вираження думки будь-якого стилю», «Дбаймо про фонетичну красу і милозвучність української мови», «Мова – це не факт, а діяльність, спрямована на перетворення матерії звуків для цілей думки..., визначення національного її характеру» (за О. Потебнею), «Звукопис як система інструментування тексту», «Аксіопрагматика і фонетика», «Десигніка – теорія звуків і слів» тощо); факультативи («Чути українською» (за

О. Дубчак), «Голос і звуки рідної мови (за О. Сербенською), «Царство усного мовлення» (за Томом Вулфом), «Фоностилістичні та фоносемантичні особливості художніх текстів» (за творами О. Довженка), «Український любий голос» (за І. Франком))», «Фонетика в кишені» (за словниками, довідниками) тощо); лінгводидактичні студії (основні методи роботи: метод кейсів, метод проєктів тощо (кейси «Адельфотес і українська фонетика», «Фонетика в Граматиках XVI–XVII ст»); «Лексиси Памви Беринди, Л. Зизанія у становленні акцентології української мови», «В. Сімович про фонологію та правопис», «Порадник української мови О. Синявського (1922 р.) – унагляднення основ харківського правопису 1928 р.», «Правопис 2019 р. – новий чи оновлений» тощо); проєкти «Лінгвістичні наукові традиції (індійська, китайська, єгипетська, греко-римська) і генеза фонетики», «Фонетика як основа ствердження української наукової лінгвістичної традиції» тощо); неформальні форми освіти (тренінги, квести, круглі столи, пірингові платформи Prometheus, Coursera, освітні онлайн-платформи «Філолог», «Всеосвіта», «Піфагор» тощо), зовнішня академічна мобільність як форма-модель з'ясування сутності міжнародного спілкування, наприклад, за проєктом «Мови нам на користь» (з опертям на творчий доробок Софі Гардах).

Отже, формування фонетичної компетентності майбутніх учителів української мови і літератури справді ґрунтується на розмаїтті різних форм організації навчання, однак кожна із них має бути спрямованою на досягнення визначеного результату.

Список використаних джерел:

1. Кузнецова Г.П. До джерел формування фонетичної компетентності майбутніх учителів української словесності «Вісник науки та освіти» (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)). 2024. No 5(23) 2024. С. 1061–1077. 1856 с. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/12097/12158> (дата звернення: 23.02.2025).
2. Закон України «Про вищу освіту» ст. 49, ст. 50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 25.02.2025).

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)»

Ланова І.В.

Україна, Кривий Ріг, Криворізький національний університет

Вступ України до науково-освітнього простору Європи вимагає оновлення вищої освіти з урахуванням європейських стандартів. Зміни в організації навчального процесу спонукають викладачів гуманітарних дисциплін удосконалювати свою методичну підготовку, зокрема посилювати орієнтацію на інноваційність і творчий підхід у педагогічній діяльності.

Сучасна освіта потребує педагогів – креативних особистостей, здатних генерувати нові ідеї, з нестандартним мисленням, готових знаходити оригінальні методи навчання.

У цьому контексті важливою є думка відомого педагога Є. Ільїна: «Методика – це не наука про те, як треба, а показує, як бути яскравим і... раціональним» [1]. Основною метою вищої освіти XXI століття є формування особистості, здатної виходити за межі отриманих знань, відкритої до інновацій, саморозвитку та безперервної освіти на всіх етапах життя.

Сучасні освітні парадигми особистісно зорієнтованого, розвивального, креативного навчання ставлять на перший план не передавання студентам готового матеріалу, а підготовку їх до самостійного здобування знань та творчої праці.

Отже, сучасний педагог-філолог – це насамперед творча особистість, яка відмовилася від ролі ретранслятора готових істин і перейшла на позицію помічника, провідника, консультанта, організатора навчальної взаємодії як діалогічного спілкування, спеціальної пошукової діяльності здобувача вищої освіти.

Головне завдання викладача закладу вищої освіти на сучасному етапі – організувати навчання здобувачів так, щоб активізувати розвиток їхньої креативності. Ми повинні навчити студента сприймати нове, уміти імпровізувати, тобто створити новий тип особистості – людей-імпровізаторів, здатних приймати творчі рішення.

Значні потенційні можливості для формування творчої особистості має дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)», завдяки якій здобувачі вищої освіти долучаються до мистецтва слова, отримують багатий матеріал для всебічного розвитку своїх інтелектуальних і креативних якостей, опановують фаховою українською мовою тощо.

До завдань педагога-новатора входять такі:

- спроможність нестандартно працювати з навчальним матеріалом;
- володіння навичками конструювати нові, оригінальні поєднання методів, прийомів, форм навчання, що стимулюють пізнавальну діяльність студентів;
- потреба імпровізувати, удосконалювати первинний задум навчальної взаємодії;
- бажання систематично проводити педагогічні експерименти тощо.

Майбутнім фахівцям мова потрібна не як сукупність правил, а як система світобачення, самоформування й самовираження особистості. З огляду на це, доцільним буде вивчення тем, які дадуть можливість здобувачам опрацьовувати терміни, їхні структурні моделі, способи творення та сферу використання. Для цього доречним буде запропонувати такі завдання:

- до поданого тексту скласти фаховий словник;
- кілька фахових термінів увести в речення;
- дати відповіді на запитання, правильно вживаючи терміни;

- підібрати різні структурні моделі термінів свого фаху;
- вказати способи творення підібраних термінів.

Щоб вільно володіти усним і писемним професійним мовленням, здобувачі повинні мати в активі широкий запас фахової термінології. Збагаченню цього запасу, виробленню мовного чуття сприяють вправи на редагування фахових текстів, а це, у свою чергу, спонукає студентів вдумливо аналізувати науковий текст, добирати виражальні засоби, які якнайточніше передавали б його зміст. Крім того, варто рекомендувати здобувачам вести індивідуальний словник, куди б вони записували незнайомі терміни й словосполучення, які необхідно знати для оволодіння мовою своєї спеціальності.

Динамізм сучасної постіндустріальної цивілізації, швидкі зміни в усіх сферах людської діяльності, інтелектуалізація праці сприяють зростанню соціальної ролі особистості з високим рівнем інтелектуального розвитку й творчих можливостей.

Список використаних джерел:

1. Педагогіка вчителя-новатора Є.М. Ільїна як орієнтир у використанні інновацій на сучасному уроці зарубіжної літератури. URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/001kgd-c930.doc.html>

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ВЕБ-ПОРТФОЛІО У МОВНІЙ ПІДГОТОВЦІ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Моргунова Н.С.

Україна, Харків, Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Нагальною потребою сучасного процесу навчання іноземців української мови є впровадження у мовну підготовку студентів інформаційно-комунікаційних технологій, що спрямовані на розвиток в них пізнавальної та творчої активності. Сучасні студенти, як вітчизняні, так й іноземні, здебільшого представляють покоління, для якого природним є проникнення інформаційних технологій в усі життєві сфери. Тому широке застосування ІКТ у вивченні української мови як іноземної не тільки підвищує ефективність підготовки, але й раціональність використання навчального часу. Використання ІКТ у мовній підготовці іноземних студентів надає широкі можливості для урізноманітнення навчальних методів, технологій і форм як в аудиторній, так і в самостійній роботі студентів.

Однією з ефективних ІКТ, що можливо використовувати при вивченні іноземної мови, є технологія веб-портфоліо, що базується на методиці мовного портфоліо. Мовне портфоліо можна визначити як пакет робочих матеріалів, в

якому студент фіксує свої досягнення і досвід в оволодінні іноземною мовою. Як стверджує Т. Полонська, мовне портфоліо є не тільки інструментом самооцінки, рефлексії самостійної діяльності, а й інструментом власної пізнавальної, творчої праці учня [3]. Низка новітніх технологій навчання іноземних мов позиціонує мовне портфоліо як альтернативну форму контролю, що дозволяє отримати динамічну картину мовного та навчального розвитку студентів. М. Сідун зазначає, що використання цієї технології сприяє «розвитку пізнавальних навичок студентів, набуттю вміння орієнтуватися в інформаційному просторі, критично осмислюючи його, і самостійно конструювати свої знання, прогнозувати й організовувати свою діяльність відповідно до поставленої мети» [4: 131].

Використання мовного портфоліо надає студентові та викладачеві можливість за результатом навчальної діяльності, наданому у мовному портфелі, самостійно або спільно аналізувати й оцінювати обсяг роботи і спектр досягнень у галузі вивчення мови і культури, динаміку оволодіння студентом мовою в різних аспектах.

Отже, звернемо увагу, що мовне портфоліо можна розглядати і як навчальну технологію, і як одну з форм організації самостійної роботи, і як метод автентичного оцінювання результатів вивчення мови, і як продукт навчальної діяльності, і як комплекс матеріалів, який характеризує індивідуальний результат освітньої діяльності студента з вивчення іноземної мови.

Навчальна технологія веб-портфоліо надає ще більші можливості для підвищення ефективності мовної підготовки іноземних студентів. Веб-портфоліо являє собою створений студентом з певною освітньою метою інтерактивний онлайн блог, завданням якого є презентація викладачеві та іншим зацікавленим особам своїх успіхів у вивченні іноземної мови, осмислення та творча презентація результатів мовної підготовки, отримання відгуків та оцінки свого рівня знань. Веб-портфоліо краще використовувати у вигляді особистих блогів-щоденників або журналів, де студент розміщує матеріали різного типу (тексти, аудіоповідомлення, фото, відеозаписи, посилання на медіа ресурси в Інтернеті тощо). Обов'язковою є наявність чату, де відвідувачі блогу можуть залишити свої коментарі.

Веб-портфоліо буде також доречним у процесі навчання діалогічного мовлення та дискусії. Ведення блогу розвиває в студентах вміння аналізувати та виділяти важливу інформацію, вміння використовувати необхідні мовленнєві засоби для презентації інформації у письмовому вигляді, висловлювати свою думку та знаходити аргументи для її підтримки на веб-конференції. Робота з веб-портфоліо може служити ресурсом для підготовки монологічного висловлювання або групової дискусії.

Процес роботи з навчальним веб-портфоліо вимагає дотримання деяких принципів: обов'язковий відбір викладачем тем для ведення дискусій, допомога студентові при виборі інтернет-ресурсів для аналізу і пошуку інформації,

регулярний контроль за наповненням веб-портфоліо, заохочення та мотивування студентів до здійснення цієї роботи.

Головним етапом роботи з веб-портфоліо є створення завершальної презентації чи відеозапису, де підсумовується виконана студентом робота, його навчальний прогрес.

Зазначимо, що робота з технологією веб-портфоліо є привабливим форматом навчання для сучасних іноземних студентів, тому, безумовно, окрім підвищення рівня мовних і мовленнєвих компетенцій, впливає на мотивацію до вивчення іноземцями української мови, робить процес мовної підготовки більш прозорим і зрозумілим для студентів, збільшує процес відповідальності іноземних студентів за власне навчання, підвищує їхню самооцінку.

Отже, як свідчить наш досвід, використання інноваційної технології веб-портфоліо є ефективним інструментом активізації мовної підготовки іноземних студентів, засобом розвитку в них комунікативних, пізнавальних, творчих якостей, самооцінки їхніх досягнень.

Список використаних джерел:

1. Сідун М.М. Портфоліо у системі засобів оцінювання навчальних досягнень студентів професійно-педагогічних спеціальностей. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки. 2018. Вип. 1(92). С.130–134.

2. Полонська Т.К. Мовне портфоліо як інноваційний компонент навчально-методичних комплексів з іноземної мови для старшої школи. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://ipvid.org.ua/upload/iblock/dbe/dbe6d1f3b7f6456b9c773835845f36c7.pdf> – Назва з екрана.

РОЛЬ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ОПАНУВАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Муляр І.В.

*Україна, Дніпро, Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара*

Запровадження дистанційної форми навчання в Україні висуває нові вимоги та виклики для освітян. Зокрема викладання української мови як іноземної є важливим компонентом не лише в здобутті вищої освіти іноземними громадянами, а й у формуванні особистості майбутніх фахівців. Вивчення української мови передусім дає змогу іноземним студентам швидше адаптуватися в нових умовах життя, комунікувати у фаховому середовищі, тому наразі актуальним для викладача постає, спираючись на сучасні методи навчання, виробити нові підходи у викладанні цієї дисципліни.

На думку науковців, серед сучасних методів викладання української мови як іноземної, які забезпечують ефективність навчального процесу, комунікативний підхід є основним [2; 4]. Оскільки головною функцією будь-

якої мови є саме спілкування, застосування комунікативного методу є дієвим у процесі набуття мовленнєвих навичок, виробленні поведінкових стратегій в опануванні майбутньої професії. Цей підхід акцентує увагу на здатності спілкуватися українською мовою в реальних життєвих ситуаціях, а саме в побутових та професійних контекстах.

Для оптимізації освітнього процесу викладачі виявляють творчість, обирають такі методи роботи, які ґрунтуються на інтегративному підході до навчання української мови як іноземної, впроваджуючи комп'ютерні технології. Зокрема використання інтерактивних методів, таких як рольові ігри, дебати, робота в групах, дають змогу студентам активніше залучатися до процесу навчання та застосовувати мовні знання в практичних ситуаціях [5; 6]. Крім того, важливим під час навчання мови в сучасних умовах є застосування технологійного підходу, а саме використання онлайн-платформ, додатків, відеоуроків, інтерактивних курсів допомагає іноземцям самостійно вдосконалювати мовні навички, доступно й ефективно організовувати навчання. Крім названих методів та підходів, у своїй викладацькій практиці застосовуємо контекстуальний підхід, що передбачає оволодіння мовними явищами через конкретні ситуації або тексти, що дають змогу краще зрозуміти значення слів і виразів у реальних умовах [1; 3; 6]. Важливою складовою під час викладання є не лише вивчення граматики та лексики, але й ознайомлення з культурними аспектами України. Мовна й культурна інтеграція охоплює традиції, звичаї, літературу, музику, історію та інші елементи, що сприяють кращому розумінню контексту мовлення.

Здійснення індивідуального підходу, а саме урахування рівня, інтересів і потреб кожного студента як активного учасника процесу навчання, допомагає створити персональний план зростання, відштовхуючись від попереднього досвіду та знань, забезпечує максимально ефективний процес освоєння мови.

Отже, підходи можуть комбінуватися залежно від мети навчання, рівня студентів та особливостей навчальної програми. Важливою умовою є створення середовища, яке максимально наближене до реального використання мови.

Список використаних джерел:

1. Горда О.М., Трумко О.М. Текстцентричний підхід до навчання української мови як іноземної: Способи реалізації. Закарпатські філологічні студії. 2022. № 23. Т. 1. Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 66–69.
2. Гриценко О. Формування комунікативної компетентності засобами українського мовного етикету у студентів-іноземців англомовної форми навчання. Теорія і практика викладання української мови як іноземної. 2017. Випуск 13. С. 50–56.
3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посібник / І.М. Дичківська. Київ: Академвидав, 2004. 352 с.
4. Дубасенюк О.А. Упровадження освітніх інновацій в системі вищої освіти. *Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи : монографія / за ред. П.Ю. Сауха*. Житомир: ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. 444 с.
5. Муляр І.В. Використання клоуз-тестів на практичних заняттях з української мови для студентів-іноземців підготовчого відділення. *Інновації та традиції у мовній підготовці*

студентів : матеріали міжнародного науково-практичного семінару 8 грудня 2020 року. Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2020. С. 144–146. Харківський національний університет будівництва та архітектури університет пейс (Нью-Йорк) Міжнародна науково-практична організація філологів «Схід-Захід» (м. Руставі, Грузія); С. 144–146.

6. Муляр І.В. Усномовні завдання на практичних заняттях з української мови для студентів-іноземців підготовчого відділення. Міжнародний науково-методичний семінар «Новітні педагогічні технології у викладанні мов іноземним студентам»: матеріали семінару, м. Харків, 25 лютого 2021 року. Харків: ХНАДУ, 2021. С. 112–114.

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ: ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Насакіна С.В.

Україна, Одеса, Одеський державний аграрний університет

В англійській мові фразеологічні вирази широко використовуються в усному та писемному мовленні. Вивчення англійських фразеологізмів сприяє розумінню культури та традицій англомовних країн, оскільки вони певною мірою відображають культурно-історичний код народу. Дослідники вказують на те, що вивчати іноземну мову означає увійти у незнайомий світ, стати відкритим для нового, відчувати культурну спільність із носіями мови й надати спілкуванню особливої повноти й багатомірності [2: 202]. Саме тому ознайомлення з фразеологізмами у освітньому компоненті *Іноземна мова* є важливим для здобувачів, зокрема аграрних університетів.

Фразеологізми можна активно використовувати у навчальному процесі з метою розвитку комунікативних навичок студентів та поглиблення їхньої мовної компетенції. Під час занять можна використовувати такі техніки, як:

- **Контекстне навчання** – аналіз фразеологізмів у текстах, статтях та відеоматеріалах на платформі Youtube аграрної тематики.
- **Ігрові методи навчання** – створення ситуаційних діалогів, де здобувачі використовують відповідні фразеологізми.
- **Порівняння значення англійських та українських еквівалентів** – робота з перекладом фразеологізмів з англійської на українську мову та зіставлення.

Наприклад, **make hay while the sun shines** має глибокі корені в сільськогосподарській практиці. У минулому, коли сільське господарство було основою життя, заготівля сіна була надзвичайно важливою справою. Сіно потрібно було скосити і висушити на сонці, щоб воно не зіпсувалося. Якщо погода була сприятливою, тобто світило сонце, селяни працювали не покладаючи рук, щоб максимально використати цей час. Звідси й виник вислів, який означає "використовуй сприятливі обставини, поки вони є". На заняттях з освітнього компонента *Іноземна мова* за у аграрних університетах можна розглянути ситуацію, коли агроном має можливість провести посівну кампанію

в оптимальні терміни. Можна запропонувати майбутнім агрономам скласти речення з використанням фразеологізму в різних контекстах, проаналізувати їх. Можна обговорити зі здобувачами наступні ситуації:

• "The weather forecast predicts sunny days next week, so we need to make hay while the sun shines and complete the harvesting."

• "The government is offering subsidies for agricultural projects. We should make hay while the sun shines and apply for funding."

Використання фразеологізму **make hay while the sun shines, until the cows come home, to put one's hand to the plough, to plough back** на заняттях англійської мови для майбутніх фахівців аграрного сектору допоможе їм не лише збагатити свій словниковий запас, але й краще зрозуміти культурні особливості англomовного світу. Слід зазначити, що процес освоєння іншомовної культури відбувається невідривно від зіставлення її з рідною культурою, аналізу однакових і різних явищ в рідній мові і культурі [1: 15].

Отже, у сучасному світі зближення культур, вивчення англійської мови стає дуже важливим. Для забезпечення ефективної міжкультурної комунікації необхідно включати у програмні результати навчання елементи лінгвокраїнознавства. Фразеологізми відіграють важливу роль у вивченні англійської мови, адже допомагають здобувачам краще розуміти культуру країни, мову якої вони вивчають. Ефективне викладання англійських фразеологізмів у навчальному процесі аграрних університетів сприяє розвитку мовної компетенції, збагаченню словникового запасу та формуванню професійної комунікації, дозволяє майбутнім фахівцям у сфері сільського господарства спілкуватися з іноземними колегами більш природно та впевнено.

Список використаних джерел:

1. Плужнік А.В. Зміст поняття «іншомовна комунікативна культура» у психолого-педагогічних дослідженнях. *Молодий вчений*. 2018. 4.4 (56.4). С. 13–16.
2. Тупченко В.В. Викладання іноземної мови як засобу міжкультурної комунікації у вищій школі. *Духовність особистості*. Вип. 5. 2013. С. 199–204.

УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ З ТВОРУ ГОГОЛЯ «ВІЙ» В ОРИГІНАЛІ ТА ПЕРЕКЛАДІ

Панченко О.І.

*Україна, Дніпро, Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара*

На думку відомого перекладача, теоретика та критика перекладу О.Л. Кундзіча, «перекладений твір стає своїм, тому що навіть за ідеальної тотожності з оригіналом переклад вносить у твір нове, національне, бо народ приймає чужий художній скарб не на математичні знаки, а на образи своєї

мови, в яку він вклав своє натхнення, свою творчість як основний капітал» [2: 44].

Відомий твір Миколи Гоголя «Вій», за нашими спостереженнями під час спілкування з іноземними студентами, є доволі відомим за кордоном. Цей твір, як відомо, насичений реаліями української реальності, тому цікаво проаналізувати, як саме ці реалії вдалося відбити в англomовному перекладі [4].

Серед найбільш відомих реалій пригадаємо люльку, горілку, бублики, соняшникове насіння, серед позначень персонажів твору – це бурсак, сотник, козаки, аудитор, панич, відьма тощо.

Переклад цих та інших одиниць дає змогу виділити такі варіанти:

- використання приблизного аналога;
- транскрипція чи транслітерація;
- вилучення реалії.

Використання приблизного аналога є найбільш поширеним варіантом перекладу українських реалій у цитованому творі (за нашими підрахунками, понад 50%). Наведемо кілька прикладів.

Лежачи з люлькою в зубах, дивився він на всіх ласкавими очима і все спльовував набік. Pipe in his teeth, he lay looking at them all with extraordinarily sweet eyes and kept spitting to the side.

Господар хати, якийсь старий козак-хуторянин, довго слухав їх, підперши обома руками. The cottager, some old Cossack peasant, would listen to them for a long time, leaning on both arms.

Спостерігаємо також низку прикладів, де використано транскрипцію або транслітерацію для передавання реалій, наприклад:

Він гудів збаса, і тільки й чути було здаля: бу, бу, бу, бу. He buzzed in a bass, and from afar all you heard was: boo, boo, boo, boo.

У деяких випадках реалія взагалі вилучається, і замість неї наявні нейтральні лексичні одиниці, наприклад:

Слухай, філософе! – сказав сотник, і голос йому спотужнів і набрався суворості; "Listen, philosopher!" said the chief, and his voice grew strong and menacing.

Вся челядь мала звичку залазити в сіно під повітками і, роззявивши рота, завдавати такого хropaка та свисту, що панське подвір'я уподібнювалося до фабрики. The household people all had the habit of getting into the hay under the sheds and producing, open-mouthed, such a snoring and piping that the yard came to resemble a factory.

Отже, українська реальність XIX ст., відбита М. Гоголем, може зацікавити іноземних студентів або читачів за умови її адекватного перекладу.

Список використаних джерел:

1. Вій / Пер. А. Харченка // Гоголь М. Твори: в 3 т. К., 1952. Т. 1. С. 414–451.
2. Кундзіч Олексій. Творчі проблеми перекладу. Київ: Дніпро, 1973. 264 с.

3. Панченко О.І. Невербальні засоби характеристики персонажів у творі М. Гоголя «Вій» українською та англійською мовами Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»): журнал. 2024. № 2(20) 2024. С. 274–287. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-2\(20\)-274-287](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-2(20)-274-287)

4. Gogol N. The Viy. <https://cafeliterarioba.files.wordpress.com/2020/02/viy-by-nikolai-gogol-cafc3a9-literario.pdf>

ВИКОРИСТАННЯ ЗДОБУВАЧАМИ ОСВІТИ НЕМОВНОГО ВИШУ МОЖЛИВОСТЕЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «РИТОРИЧНА КУЛЬТУРА»

Перцева В.А.

Україна, Вінниця, Харківський національний університет внутрішніх справ

Сьогодні на різних рівнях багато говориться про роль риторичної майстерності в житті сучасного суспільства і в професійній діяльності спеціаліста будь-якого фаху. За 2500-річний період свого існування риторика підтвердила здатність удосконалювати людину. Проте кількість годин, передбачених навчальними планами на вивчення в немовному виші тем, присвячених формуванню мовної культури, катастрофічно скорочується.

За 3–4 пари викладачеві необхідно встигнути ознайомити здобувачів освіти з теоретичними та практичними проблемами риторики, послідовно навчати мистецтву ефективного мовлення, сформувати вміння грамотно та логічно будувати текст виступу, навчити студентів робити аналіз публічних виступів. І тут перед викладачем стоїть складна проблема. З одного боку, заняття з риторичної культури мають чітко виражений практико-орієнтований характер. Адже навчання публічного мовлення спрямоване на розвиток риторичної компетенції здобувачів освіти, тобто здатності та готовності здійснювати ефективне спілкування, переважно в усній формі. Практичні заняття з риторичної культури охоплюють різноманітні форми роботи: комунікативно-мовленнєві тренінги (розвиток спонтанного мовлення, моделювання та розігрування різних ситуацій спілкування); риторичні ігри; тренінги з техніки мовлення; виголошення різного виду публічних промов (урочистих, інформаційних, спонукальних) та їх аналіз і самоаналіз; розбір відеозаписів публічних виступів у кінофільмах і телепрограмах, конкурс ораторів тощо.

З іншого боку, багато здобувачів освіти зараз намагаються поєднувати навчання у закладі вищої освіти з роботою, тому не завжди можуть навчатися синхронно або відвідують не всі заняття.

Сьогодні саме пізнавальна діяльність, а не лише викладання є провідною в тандемі викладач–студент. А викладач опановує нову, анітрохи не менш важливу для освітнього процесу роль – роль організатора самостійної

навчально-пізнавальної, комунікативної, творчої діяльності здобувачів освіти, яких необхідно навчити самостійно здобувати необхідні знання, вміти аргументувати свою думку, робити висновки, самотужки, творчо розв'язувати проблеми, що виникають, критично мислити.

Частково вирішити цю проблему може використання можливостей дистанційного навчання. Так, впроваджена в багатьох вишах платформа MOODLE результативно застосовується, наприклад, під час навчання культури мовлення. Платформа MOODLE дає змогу викладачеві розмістити текстові документи з необхідною інформацією, запитання з вивченої теми, прикріпити посилання на потрібну літературу.

Під час дистанційного вивчення теми «Риторична культура», головним чином, можливе опанування здобувачами освіти теоретичних знань, наприклад, про історію ораторського мистецтва, про логічну, мовну, психологічну культуру мовця. Теоретичні знання студентів дистанційно можна перевірити за допомогою тестів. Але ці знання необхідно застосовувати на практиці, у конкретній мовленнєвій ситуації. Формування та розвиток навичок виступу з публічним мовленням ефективно за безпосереднього контакту зі слухачами, тобто в живому спілкуванні. Звісно, і тут викладач може скористатися платформою MOODLE. Наприклад, якщо студент запише свою промову та викладе відеозапис на сторінку, щоб викладач та інші здобувачі освіти змогли оцінити виступ. Крім того, студент може взяти участь у дискусії в чаті, застосувавши на практиці отримані знання.

Дистанційно можна розвивати й практичні вміння студентів, пов'язані з написанням текстів. Найважливішим із них є вміння складати промови за хрією. Як показує наш досвід, дистанційно здобувачі освіти доволі успішно вивчають особливості складання традиційної (суворої) хрії в теоретичному та практичному аспектах. Складання хрій дає змогу розвивати навички самостійного висловлювання, привчає обґрунтовано викладати та відстоювати свою позицію. Хрія необхідна і корисна як презентація можливої думки, але її використання має бути не формальним, а творчим. Складання хрії дає змогу перевірити загальну культуру студента та перевіряє його мовленнєвий розвиток: такі структурні частини хрії, як Приклад і Свідोцтво, ілюструють думки того, хто пише, і підкріплюють його думки посиланням на вигнаний авторитет. З третьої по сьому частини (відповідно до структури суворої хрії, це такі топоси, як Причина, Спростування, Порівняння, Приклад, Свідоцтво) мовлення-міркування реалізується умінням студента висловлювати й аргументувати власну думку з теми тексту-першоджерела. Важливо навчити здобувачів освіти правильно використовувати, зокрема, такі частини промови, як Спростування і Порівняння, оскільки це ефективно і з метою переконання аудиторії і з метою прикрашання промови. Необхідні коментарі з цього питання викладач може дати на своїй сторінці або в чаті.

Отже, будь-яка результативна освіта передбачає послідовність в освітньому процесі та систематизацію знання, тривале тренування у

формуванні навичок. Результативний метод переконання й обґрунтування будь-якого положення – складання промов за хрією – може бути успішно реалізовано і під час дистанційного навчання, бо викладач має можливість скеровувати, коригувати та контролювати самостійну творчу роботу здобувачів освіти. Як відомо, ораторами стають тільки на практиці. Таким чином, точність, логічність, переконливість і виразність, як найважливіші якості мовлення, можуть бути сформовані саме під час складання промов за хрією.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАДАЧІ В УМОВАХ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Рудешко Є.В.

Україна, Київ, Державний торговельно-економічний університет

Звернення до проблеми свідомості є відносно новим явищем у сучасному розвитку психології навчання іноземних мов у нашій країні. Опанування нової мови не може змінити мислення людини, але може змінити її свідомість, оскільки знання опосередковуються змістом свідомості людини, що, власне, набуває особливого значення в контексті оволодіння іноземною мовою.

Комунікативна компетентність – це здатність досягати комунікативних цілей у соціально відповідний спосіб. Комунікативна компетентність є організованою та цілеспрямованою, тобто містить в собі здатність вибирати та застосовувати навички, які є доречними та ефективними у відповідному контексті. Вона включає вербальну та невербальну поведінку [1].

У більшості студентів є психологічні бар'єри щодо нерідної мови. Вони проявляються в невпевненості у своїй здатності розмовляти іноземною мовою. В одних є сором'язливість, в інших – страх зробити помилку або отримати низькі оцінки. Ці бар'єри, як правило, викликані частою неуспішністю і ставленням самого викладача до студента. Для подолання бар'єрів викладачу необхідно підсилити роль заохочувальних оцінок і схвалення в ході навчання іноземної мови, зміцнити віру студента у свої сили. Навчання має орієнтуватися на індивідуальні переваги студентів [3].

Викладачі іноземних мов повинні вміло застосовувати теорію, методологію та основи психології навчання, тобто володіти методичною та психологічною культурою. У процесі викладання дисципліни, необхідно враховувати дві форми сприйняття студентами навчального матеріалу: логічну та емоційну [2].

Самі студенти, суб'єктивно оцінюючи роботу викладача, розширюють поняття професійності, тобто не лімітують його знанням предмета. У це поняття вони включають такі властивості особистості викладача як «висока професійна культура», «психологізм» (тракується як вміння викладача розуміти психологію, настрій, побажання кожного і групи в цілому),

талановитість, самовідданість, високий рівень знання предмета, доброзичливість в поєднанні з вимогливістю, вміння застосовувати спосіб обліку знань, який би щадив самолюбство, артистичність, винахідливість і т.д.

Ефективність навчання багато в чому залежить від атмосфери, в якій воно проходить. Створення неформального плану спілкування між студентами у групі передбачає, зокрема, вироблення у викладача особливих навичок, в тому числі здібності постійно «балансувати», то спускаючись до рівня студента, то піднімаючись над ним. При створенні природної мовленнєвої ситуації викладач повинен уміти, опинившись на рівні студента, у будь-який момент піднятися до необхідного в даній ситуації рівня. В іншому випадку він може втратити контроль над навчальним процесом, перестати управляти його розвитком. Не менш важливо для викладача вміти активно впливати на емоційну атмосферу заняття, сприяти виникненню у студентів емоційного стану, сприятливого для навчальної діяльності. Це забезпечується самим характером діяльності, в рамках якої проходить іншомовне спілкування [4].

Оволодіння іноземними мовами пов'язане з необхідністю розвитку умінь і навичок сприйняття, розуміння усного та писемного іноземного мовлення, уміння говорити й писати іноземною мовою. Спонукальною причиною розробки нових підходів і різноманітних методів навчання є труднощі формування цих умінь у студентів. Не випадково, що багато дослідників визнають необхідність оновлення форм і методів навчання іноземної мови. Це вимагає перегляду психолого-педагогічних концепцій, які мали значний вплив на навчання свого часу, та потребують ґрунтовного перегляду в сучасних умовах, що змінилися [4].

Викладачеві доводиться вирішувати складні психолого-педагогічні задачі в умовах навчання іноземних мов. Розширення функцій викладача є характерною рисою навчання. Які ж насправді ці функції? Викладач є джерелом інформації, виступаючи поперемінно в ролях сценариста, режисера, актора; лідером навчального колективу з подальшою функцією члена колективу, наділеного особливим авторитетом; зразком морально-етичних норм поведінки; моделлю майбутньої мовленнєвої діяльності студентів; організатором психологічного клімату в групі; керівником індивідуальних відносин. Природно, що успіх навчання визначається тим, як виконуються ці функції, тобто професійним рівнем викладача.

Список використаних джерел:

1. Greene J.O. Communication Skill and Competence. *Oxford Research Encyclopedia of Communication*. URL: <https://oxfordre.com/communication/view/10.1093/acrefore/9780190228613.001.0001/acrefore-9780190228613-e-158> Date of access 17 February 2025.
2. Methods of Achieving High Effectiveness in Foreign Language Teaching / M.M. Bolibekova and others. *Journal of Contemporary Issues in Business and Government*. 2021. Vol. 27, no. 1.
3. Scarino A. Learning as reciprocal, interpretive meaning-making. A view from collaborative research into the professional learning of teachers of languages. *The Modern*

4. Wang Y., Derakhshan A., Zhang L.J. Researching and practicing positive psychology in second/foreign language learning and teaching: the past, current status and future directions. *Frontiers in Psychology*. 2021. No. 12.

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ЧИННИК УСПІШНОГО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Солошенко-Задніпровська Н.К.

***Україна, Харків, Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди***

У сучасному освітньому просторі викладання іноземних мов постійно еволюціонує, адаптуючись до нових викликів глобалізованого світу [0]. Серед численних факторів, що впливають на ефективність навчального процесу, особливу увагу сьогодні приділяють *емоційному інтелекту* як ключовому елементу успішної комунікації та створення продуктивного освітнього середовища [3; 7].

Емоційний інтелект (ЕІ) є важливим чинником успішного викладання іноземної мови, оскільки впливає на формування сприятливого навчального середовища, розвиток мовленнєвих навичок і мотивацію здобувачів. ЕІ визначають як здатність розуміти власні емоції та емоції інших людей, керувати ними та використовувати їх для досягнення цілей. У контексті викладання іноземних мов цей аспект набуває особливого значення, адже навчальний процес передбачає не лише когнітивну, а й емоційну взаємодію між учасниками освітнього процесу.

Розвиток ЕІ у викладачів та здобувачів сприяє створенню позитивної атмосфери в навчальному процесі, що є ключовим фактором ефективного опанування матеріалу. Викладачі з високим рівнем ЕІ краще розуміють потреби здобувачів, адаптують підхід до викладання залежно від їхнього емоційного стану та формують мотивацію до навчання. Наприклад, використання технологій емоційної активації, таких як рольові ігри, дискусії чи вправи з рефлексії, допомагає учням розвивати емпатію та комунікативні навички [0; 0].

Ключовими компонентами ЕІ у викладанні іноземної мови є:

– Емпатія: здатність розуміти емоції здобувачів і відповідно реагувати на них. Це дає змогу викладачам створювати підтримувальне середовище, що сприяє відкритості та довірі [6].

– Саморегуляція: вміння контролювати власні емоції допомагає уникати конфліктів і зберігати професійний підхід навіть у складних ситуаціях [6].

– Мотивація: викладачі з високим рівнем мотивації здатні надихати здобувачів і формувати в них позитивне ставлення до вивчення мови [4: 145].

– Соціальні навички: ефективна комунікація зі здобувачами та колегами сприяє кращій організації навчального процесу [5].

Методи розвитку ЕІ під час викладання іноземної мови включають кілька ефективних підходів. *Особистісно зорієнтоване навчання* враховує індивідуальні особливості здобувачів, даючи змогу викладачеві адаптувати матеріал до їхніх потреб. *Рефлексивні практики* сприяють аналізу емоційних станів після виконання завдань, допомагаючи здобувачам краще усвідомлювати власні емоції. *Інтеграція невербальної комунікації* розвиває розуміння жестів, мови тіла та інтонації, що сприяє глибшому сприйняттю іншомовної культури. *Дискусійні методи* (дебати тощо) дають змогу здобувачам висловлювати думки й емоції в безпечному середовищі, одночасно розвиваючи мовленнєві навички, критичне мислення та емоційну компетентність [2; 3; 7; 8].

Дослідження показують, що розвиток ЕІ у викладачів позитивно впливає на академічну успішність здобувачів. Наприклад, студенти краще засвоюють навички читання, аудіювання, письма та говоріння, коли враховують їхні емоційні потреби [7]. Особливо це стало актуальним у період онлайн-навчання, коли емоційна дистанція між учасниками освітнього процесу могла стати перешкодою для ефективної взаємодії.

Таким чином, *емоційний інтелект* є невіддільним складником успішного викладання іноземної мови. Він забезпечує гармонійне поєднання когнітивних та емоційних аспектів навчання, сприяючи розвитку іншомовної комунікативної компетенції та адаптивності учнів до сучасних викликів.

Список використаних джерел:

1. Гуліч О.О., Четверик В.К. Цифрова трансформація іншомовної підготовки в умовах інтернаціоналізації. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: педагогіка*. 2024. № 6. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-9199-2024-6-08-02>

2. Гуменюк І. Розвиток емоційного інтелекту учнів на уроках англійської мови як чинник їх адаптації до сучасних умов життя. *Електронне наукове фахове видання «Адаптивне управління: теорія і практика»*. Серія «Педагогіка». 2019. Вип. 7(13). URL: [http://dx.doi.org/10.33296/2707-0255-7\(13\)-05](http://dx.doi.org/10.33296/2707-0255-7(13)-05)

3. Крекотень О.В. Формування емоційної компетентності та позитивного мислення студентів у курсі вивчення іноземних мов. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Сер. 5. «Педагогічні науки : реалії та перспективи»*. 2023. № 92, Т. 1. С. 55–59. URL: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2023.92.1.11>

4. Солошенко-Задніпровська Н.К. Підвищення рівня мотивації до вивчення іноземної мови: використання автентичних медіаресурсів. *Філологічні студії та перекладознавчий дискурс*. Івано-Франківськ : Ун-т Короля Данила, 2024. С. 144–147.

5. Троценко О., Пилячик Н. Розвиток емоційного інтелекту майбутніх учителів на заняттях англійської мови у ЗВО. *Молодь і ринок*. 2021. № 9/195. С. 124–129.

6. Як розвивати емоційний інтелект: вправи та поради. *vonahub*. URL: <https://vonahub.org.ua/iak-rozvyvaty-emotsijnyj-intelekt-i-pokrashchyty-svoie-zhyttia/>

7. Kostyuk O.Yu., Didyk L.I. The necessity of fostering emotional intelligence in teaching a foreign language to university students in the context of online learning. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. 2022. Вип. 14(82). С. 116–121. URL: [https://doi.org/10.25264/2519-2558-2022-14\(82\)-116-121](https://doi.org/10.25264/2519-2558-2022-14(82)-116-121)

8. Veretiuk T., Chetveryk V. Developing Critical Thinking in Language and Literary Education. *Scientific Exploration: Bridging Theory and Practice : Collection of Scientific Papers with the Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference*. Berlin, 2024. Pp. 138–141. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/16506>

ChatGPT ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: ІННОВАЦІЇ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ

Тараненко В.В.

Україна, Харків, Харківський національний автомобільний університет

Розвиток цифрових технологій порушує важливе питання щодо впровадження штучного інтелекту у різні аспекти нашого життя, включаючи процес вивчення іноземних мов. Використання цифрових технологій в освіті стало досить поширеним і є основою щодо дистанційних і змішаних форм навчання. Прориви в галузі машинного навчання та обробки природної мови сприяли створенню найсучасніших нейронних мереж, що функціонують на базі штучного інтелекту. Ці системи здатні підлаштовуватись під індивідуальні потреби здобувачів освіти та навіть оцінювати їхні успіхи. Нині штучний інтелект знаходить застосування в освіті для персоналізації навчального процесу, автоматизації адміністративних завдань і навіть у ролі наставника.

Останнім часом область штучного інтелекту, пов'язана з опрацюванням природних мов (Natural Language Processing, NLP), стала особливо популярною. Ця сфера включає застосування алгоритмів для аналізу та розуміння людської мови, як в письмовій, так і в усній формі [1: 31]. Використання природної мови дозволяє створювати більш природні та ефективні способи спілкування у різних мовних контекстах. Зараз вже існує безліч освітніх платформ, які використовують технології NLP. Одним з таких прикладів є Grammarly – онлайн-сервіс, що має функцію обробки тексту, здатний не тільки виявляти орфографічні та пунктуаційні помилки, а й аналізувати риторичну побудову тексту, спираючись на велику вбудовану базу контекстуальних прикладів [2: 169]. Чат-боти є інструментами для практики мовлення, які моделюють дискусійну поведінку людей, використовуючи вбудовані мовні корпуси. Програми, такі як Virtual Talk, Mondly, Memrise, Babbel і Duolingo, застосовують мультимедійні інтерфейси, дозволяючи здобувачам освіти відпрацьовувати мову через аудіо, відео та зображення у форматі усного або письмового спілкування [2: 171].

З кінця 2022 року особливу увагу громадськості привернув ChatGPT-3 (Generative Pre-Trained Transformer), створений на основі штучного інтелекту.

ChatGPT являє собою систему обробки природної мови (NLP), розроблену компанією OpenAI, та забезпечує взаємодію з користувачем у реалістичному форматі. Хоча основна функція ChatGPT-3 полягає в імітації людського мовлення, його можливості значно ширші; він може створювати нові осмислені тексти, такі як вірші, оповідання чи романи, демонструючи оригінальність у межах своїх можливостей [3].

У ході роботи з ChatGPT було визначено кілька можливих способів використання нейромережі для вивчення іноземних мов.

1. Генерація текстів для занять та самостійної роботи. Однією з найбільш корисних функцій ChatGPT є здатність створювати тексти заданою мовою з різних тем. При формулюванні запиту можна вказати бажаний стиль викладу, а також використовувати певну лексику та граматичні конструкції. Згенеровані тексти можуть бути як додатковим матеріалом для читання, так і основою до виконання лексико-граматичних вправ. Ще одним способом застосування нейромережі в аудиторії є створення текстів для порівняння з іншими аналогічними творами. І тут можна використовувати як автентичні матеріали, так і тексти, написані самими студентами. Під час аналізу автентичного тексту учні зможуть виділити особливості носіїв мови, а у разі роботи з власними текстами оцінити їх, виявляючи сильні та слабкі сторони.

2. Створення діалогів. Чат-бот здатний за запитом формувати діалоги, у яких можна визначити тематику та вказати різні параметри комунікативної ситуації, такі як місце, ролі учасників розмови та обставини, що викликали розмову. Ці діалоги можуть бути прикладами для конкретних комунікативних ситуацій і використовуватися як для читання, так і як зразок для студентів при створенні власних діалогів.

3. Генерація нових версій текстів. Нейромережа може створити спрощену чи, навпаки, ускладнену версію оригінального тексту, що дозволяє адаптувати матеріал залежно від рівня підготовки учня.

4. Формулювання питань. ChatGPT здатний генерувати питання як на задану тему, так і з урахуванням наданого тексту. Крім цього, сервіс пропонує можливість створити як самі питання, так і варіанти відповідей на них.

5. Створення лексичних списків – ще одна з можливостей ChatGPT. Він може скласти списки як тематичної лексики, так і словникові набори, витягнуті з конкретних текстів. Крім того, нейромережа здатна миттєво перекладати складений список з однієї мови на іншу.

27 лютого 2025 року була випущена версія ChatGPT-4,5, в якій штучний інтелект навчився генерувати не лише текст, а й зображення. Ця версія доступна лише передплатникам ChatGPT Plus.

Попри переваги, які надає ШІ, нейромережа поки що не може скласти конкуренцію справжнім викладачам, оскільки не забезпечує такий рівень особистої взаємодії та не адаптується до специфічних культурних контекстів. Проте, її поява створила низку викликів, що наголошують на необхідності змін у традиційному освітньому процесі. Замість запровадження заборон,

дотримання яких складно контролювати, або мовчазної згоди з неетичним використанням технології, необхідно розробити заходи, спрямовані на адаптацію нових умов і пошук оптимальних рішень для інтеграції сервісу в освітню сферу.

Список використаних джерел:

1. Manning C., Schütze H. Foundations of statistical natural language processing. Cambridge (MA). 1999. 720 p.
2. Schmidt T., Strasser T. Artificial Intelligence in Foreign Language Learning and Teaching: A call for Intelligent Practice. Anglistik. Heidelberg, 2022; Jahrgang 33, Ausgabe 1. Pp. 165-184.
3. Lund B., Wang T. Chatting about ChatGPT: How may AI and GPT impact academia and libraries? Library Hi Tech News. 2023. № 40. Pp. 26-29.

ВАЖЛИВІСТЬ ІНТЕГРАЦІЇ ОСВІТНІХ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У МОВНУ ПІДГОТОВКУ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Уварова Т.Ю.

*Україна, Харків, Харківський національний автомобільно-дорожній
університет*

Останніми роками доступ до денної форми навчання в Україні значно ускладнився. Зокрема, іноземні студенти, які раніше приїжджали в Україну навчатися та вивчали українську мову, тепер позбавлені такої можливості. Попри це, інтерес до української освіти серед іноземців залишається високим, і багато хто прагне не лише навчатися в українських ЗВО, а й вивчати українську мову.

Інтерес до вивчення української мови зростає на тлі змін міжнародного становища України та загального підвищення популярності країни. Українські політики, науковці, освітяни та представники різних галузей економіки активно відвідують європейські країни, аби перейняти їхній досвід і поширити власні напрацювання. Обмін знаннями здебільшого здійснюється через англійську мову як мову-посередника. Водночас для багатьох представників європейських країн знання української мови стало питанням престижу, адже це дає змогу спілкуватися з українцями їхньою рідною мовою.

Як результат, можливість вивчати українську мову дистанційно стає все більш актуальною. Тому важливою стає освіта, яка містить в собі велику кількість інтернет-ресурсів, що можуть бути використані як додаткові матеріали під час вивчення української мови як іноземної. Це стосується як онлайн-навчання, так і дистанційного формату в цілому.

У своїй роботі ми спирались на праці низки науковців, які досліджували проблеми використання освітніх інтернет-ресурсів і мережі Інтернет у процесі

навчання іноземної мови. Це такі вчені як: І. Костікова, Р. Мільруд, Є. Полат, В. Сафонова, П. Сисоєв, О. Ходакевич та інші.

Окремо було приділено увагу дослідженням ефективності використання інтернет-ресурсів у навчанні української мови іноземних студентів. Зокрема О. Вдовіною, Т. Фоменко, Г. Темник, Т. Мельниченко, Л. Калініченко, Л. Васецькою, Л. Савченко було систематизовано, згруповано та проаналізовано інтернет-ресурси для вивчення української мови як іноземної з метою ефективного застосування інтернет-ресурсів, інтернет-сторінок під час вивчення та викладання української мови як іноземної.

Нещодавні наукові дослідження висвітлюють практичний досвід використання онлайн-ресурсів у навчанні української мови як іноземної. Зокрема, дослідниця О. Вдовіна здійснила систематизацію, класифікацію та аналіз інтернет-ресурсів, орієнтованих на вивчення української мови, а також виокремила основні переваги застосування мультимедійних інструментів у цьому процесі. Однак проблема оцінки ефективності використання освітніх інтернет-ресурсів у мовній підготовці іноземних студентів залишається відкритою і потребує подальшого вивчення.

Метою цієї роботи є дослідження дидактичного потенціалу інтернет-ресурсів, зокрема навчальних платформ, мобільних додатків та вебсайтів, а також визначення їх доцільності у викладанні української мови як іноземної. Окрім того, робота має на меті довести ефективність інтеграції цих освітніх технологій у навчальний процес.

Однією з головних проблем сучасної освіти є необхідність адаптації до нових методів навчання, які базуються на інноваційних навчальних планах і підходах. Ці методи повинні відповідати теоріям навчання та забезпечувати створення творчого й сприятливого середовища для викладачів і здобувачів освіти. Таке середовище повинно не лише полегшувати процес навчання, але й робити його більш інтерактивним, мотивуючим та інклюзивним.

Сучасні технології значно розширюють доступ до знань і інформації для викладачів і здобувачів освіти, надаючи їм можливість зростати в умовах стрімкого інформаційного прогресу. Інноваційні інструменти сприяють отриманню необхідних даних у будь-якій галузі, що робить процес навчання більш доступним і результативним [1: 4].

Невід'ємною частиною сучасного навчання є освітні веб-ресурси. Електронні освітні ресурси (ЕОР) – це навчальні, наукові, інформаційні та довідкові матеріали, створені у цифровій формі та представлені у вигляді текстової, графічної, аудіо-, відео- чи комбінованої інформації. Вони охоплюють різноманітні аспекти певної предметної галузі освіти та спрямовані на підтримку навчального процесу, формування знань, умінь і навичок здобувачів освіти. Вони стали важливою складовою інформаційно-освітнього середовища, яке сприяє модернізації освітньої системи та підвищенню її ефективності. Застосування сучасних веб-технологій відкриває нові можливості

для вдосконалення освітнього процесу, роблячи його більш інтерактивним і доступним.

Основна мета створення освітніх електронних ресурсів полягає у модернізації освітньої системи, наповненні її актуальним змістом і забезпеченні рівного доступу до якісної освіти для здобувачів усіх форм навчання. Важливість ЕОР полягає не лише в їхній здатності розширювати доступ до знань, але й у їхньому впливі на трансформацію методів і форм навчання. Цифрові ресурси сприяють інтерактивності навчального процесу, індивідуалізації підходу до кожного здобувача освіти та забезпеченню якісного навчального середовища, що відповідає викликам сучасного суспільства [2].

Таким чином, розвиток освітніх ресурсів, створення зручних онлайн-платформ та освоєння технологій використання наявних інтернет-ресурсів для вивчення української мови є важливим кроком у задоволенні потреб іноземних студентів та всіх, хто бажає оволодіти українською мовою.

Список використаних джерел:

1. Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти : монографія / за наук. ред. д. пед. н., проф. Л.З. Ребухи. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 143 с.
2. Положення про електронні освітні ресурси. Електронне урядування. URL: https://egov.at.ua/publ/informacijne_suspilstvo/osvita_v_informacijnomu_supilstvi/poloj_eor/21-1-0-98 (дата звернення: 21.01.2025).

ЧАТ-БОТИ ЗІ ШТУЧНИМ ІНТЕЛЕКТОМ В ОПТИМІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО ВИВЧЕННЯ МОВ

Четверик В.К.

*Україна, Харків, Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди*

У сучасному світі, що характеризується активними глобалізаційними та інтеграційними процесами, спеціалісти різних галузей потребують не лише професійних компетентностей, а й розвиненої іншомовної комунікативної компетенції. Водночас сучасні реалії, зокрема поширення дистанційного та змішаного навчання, зумовлюють необхідність пошуку нових підходів до організації освітнього процесу.

Серед найефективніших інструментів для дистанційного навчання та опанування іноземної мови особливе значення мають цифрові технології, що розширюють можливості освітнього процесу. Особливе місце серед них займає штучний інтелект (ШІ) як найбільш технологічний прояв цифрового світу [1: 86]. Він може забезпечити персоналізоване навчання, автоматизований зворотний зв'язок і гнучку адаптацію до потреб користувача [3: 242; 6].

Найдоступнішим і найпоширенішим рішенням на основі ШІ є чат-боти. Вони можуть функціонувати як окремі ресурси (наприклад, ChatGPT, Claude.ai,

Gemini, DeepSeek, Copilot тощо) або інтегруватися в різні освітні платформи й ресурси, забезпечуючи постійну підтримку користувачів і сприяючи розвитку мовних та мовленнєвих навичок, що робить навчання інтерактивним і зручним.

Завдяки цим можливостям ШІ відіграє ключову роль у вдосконаленні дистанційного навчання [2], зокрема й у мовній освіті. Отже, чат-боти зі штучним інтелектом поступово стають важливим інструментом у дистанційному навчанні мов, пропонуючи широкий спектр можливостей. Зокрема, їхня інтеграція в освітній процес дає змогу забезпечити персоналізоване навчання, доступність, зниження рівня тривожності у здобувачів освіти [3: 244] та підвищення мотивації тощо [7: 24]. Завдяки технологіям обробки природної мови (NLP) чат-боти можуть адаптувати освітній процес і навчальний матеріал до індивідуальних (або професійних) потреб здобувачів, пропонувати спеціально розроблені інтерактивні завдання та забезпечувати миттєвий зворотний зв'язок (коментарі, пояснення тощо) [0]. Наприклад, здобувачі освіти мають змогу вивчати та практикувати мову в комфортному середовищі без страху зробити помилку, що сприяє розвитку комунікативних навичок і підвищенню впевненості в собі [4; 5].

Однією з ключових переваг таких ботів є їхня доступність у будь-який час. Це дає змогу отримувати допомогу та консультації навіть поза межами занять, що особливо важливо для тих, хто навчається самостійно або має нерегулярний графік [0]. Окрім користі для здобувачів освіти, чат-боти є цінними помічниками для викладачів. Вони можуть виконувати роль віртуальних асистентів, автоматизуючи рутинні завдання, зокрема перевірку тестів і надання рекомендацій щодо навчальних матеріалів [7: 25]. Це дає змогу викладачам зосередитися на створенні якісного контенту та ефективній взаємодії зі здобувачами освіти.

Попри значні переваги, чат-боти мають і певні обмеження. Одним із головних недоліків є їхня неспроможність до повноцінної емоційної взаємодії, що може ускладнювати розвиток соціальних навичок у здобувачів освіти. Крім того, хоча алгоритми ШІ постійно вдосконалюються, вони все ще можуть припускатися помилок, через що користувачі інколи отримують неточні або некоректні відповіді. У контексті дистанційної мовної освіти важливо враховувати етичні аспекти використання чат-ботів [8], зокрема питання конфіденційності даних та ризик посилення упереджень у навчальному контенті. Крім того, дослідники зазначають, що обмежена здатність чат-ботів до глибокого розуміння складних мовних конструкцій може знижувати їхню ефективність у навчанні на високому рівні [7].

Незважаючи на ці виклики, потенціал чат-ботів у дистанційному вивченні мов залишається значним. Вони можуть стати потужним доповненням до традиційних методів, забезпечуючи інтерактивну практику, персоналізований підхід і постійний зворотний зв'язок. Ефективне використання таких технологій потребує ретельного планування, урахування потреб здобувачів і викладачів, а також інтеграції в загальну систему мовної підготовки.

Список використаних джерел:

1. Гуліч О., Четверик В. Цифрова трансформація іншомовної освіти: технології штучного інтелекту. *Інноваційні педагогічні технології в цифровій школі : зб. тез доп. учасників VI Міжнар. наук.-практ. конф. молод. учених, м. Харків, 15–16 трав. 2024 р.* Харків, 2024. С. 85–89. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/16039>
2. Слісаренко Р.В. Чат-бот зі штучним інтелектом як засіб дистанційного навчання: вплив на процес та результати. *Поліграфічні, мультимедійні та web-технології : тези доп. IX Міжнар. наук.-техн. конф., 14-18 травня 2024 р. Т. 1.* Харків: ТОВ «Друкарня Мадрид», 2024. С. 332–333. URL: <https://openarchive.nure.ua/handle/document/26514>
3. Четверик В.К. Перспективи використання чат-ботів зі штучним інтелектом у галузі іншомовної освіти. *Сучасні освітні методики та технології в умовах викликів сьогодення : матеріали Інтернет-конф., м. Харків, 16–17 трав. 2024 р.* Харків, 2024. С. 240–247. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/15879>
4. Четверик В. Ресурси зі штучним інтелектом у навчанні іноземним мовам: огляд можливостей та перспектив використання. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems.* 2024. № 72. С. 205–219. URL: <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2024-72-205-219>
5. Burt R. Driving Education Forward: Chatbots as Teaching Tools. *Sensei LMS.* URL: <https://senseilms.com/chatbot-for-learning/>
6. Chetveryk V. AI-Powered Tools in Adaptive Foreign Language Learning. *Learning & Teaching: In the World after the War : Conference Proceedings of III International Scientific & Practical Conference.* Kharkiv, 2024. P. 46.
7. Gokcearslan S., Tosun C., Erdemir Z.G. Benefits, challenges, and methods of Artificial Intelligence (AI) chatbots in education: A systematic literature review. *International Journal of Technology in Education (IJTE).* 2024. № 7(1). P. 19–39.
8. Mhlanga D. Open AI in education, the responsible and ethical use of chatgpt towards lifelong learning. *SSRN electronic journal.* 2023. URL: <https://doi.org/10.2139/ssrn.4354422>

ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ ЯПОНСЬКИМ СТУДЕНТАМ НА ПРОСУНУТОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ

Ященко А.А.

Україна, Харків, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Дане повідомлення присвячене позамовним та мовним особливостям викладання української мови як іноземної японським студентам. Розглядається специфіка роботи, причини формування труднощів та способи їх подолання. Принципи аналізу особливостей роботи та рекомендації, що подаються, можуть застосовуватися і при навчанні студентів з інших східних країн.

Серед викладачів української мови, які працюють у змішаних групах, існує думка, що японська аудиторія є найскладнішою. Специфіку роботи з японськими студентами можна розділити на дві групи – власне мовну та позамовну.

Під мовною специфікою розуміються типові помилки японців, що допускаються під впливом міжмовної та внутрішньомовної інтерференції.

Позамовна специфіка зумовлена особливостями японського національного характеру та менталітету, а також традиційною японською формою навчання, яка відрізняється від прийнятої в інших країнах.

Головні поведінкові особливості японських студентів, які викликають нерозуміння у деяких викладачів-українців, передаються у зовнішній пасивності, небажанні йти на контакт, а саме ставити запитання або відповідати на них, без емоцій на обличчях японців, які позбавляють викладача розуміння, чи сприймається матеріал студентами.

Серйозно заважає навчальному процесу різниця темпераментів. Неемоційна, стримана і безпристрасна поведінка в будь-яких ситуаціях – життєве кредо японців. Тому українська емоційна іноді наполеглива вимога викладача повторити слово, фразу може не лише викликати нерозуміння, а й поставити японця в глухий кут. Студенти з Японії, працюючи самостійно, показують непоганий результат у вивченні української мови, письмові завдання виконуються старанно і точно, подаються розгорнуті відповіді, але як тільки вони виходять у комунікацію, де присутні інші іноземні студенти, більш активні за темпераментом, губляться в загальній масі, їх важко вивести у діалогічне мовлення. Система оцінки знань у Японії передбачає форму письмових тестів, унаслідок чого японські студенти орієнтовані на пасивне сприйняття матеріалу, заняття без активної у ньому участі, але зосереджені на підготовці до тесту.

Під час безпосереднього вивчення української мови у японських студентів виникає багато труднощів. Наприклад, одна з них – вимова. Між українською та японською є принципові відмінності в особливостях вимови. В японській мові немає великої інтонації, і японці кажуть невеликим діапазоном тонів голосу. Тому вони говорять рівно, без інтонації та акцентів. В українській мові є інтонація та акценти. Навіть якщо японці вимовляють українські слова, вони, зазвичай, їх говорять на зразок японської, але це не схоже на українську мову.

В японській мові лише п'ять голосних: «А, І, У, Е, О». За винятком вимови «н», японські ієрогліфи не мають приголосних символів і складаються з «голосних» або «приголосних + голосних». Складність викликана тим, що існує різниця у сприйнятті складів у японській та українській мовах. В японській мові тільки «голосні», «приголосні + голосні» або «н» вважаються одним складом, і створюється ритм. Тобто в більшості випадків чергуються приголосні та голосні.

Таким чином, японська мова є мовою з відкритим складом, де слова переважно закінчуються голосними. В японській мові глухі приголосні – це «к, с, т, х, п». Проте японці додають до них голосні, щоб вимовляти чи записувати їх, тому немає букв, які мають глухі приголосні.

З іншого боку, в українській мові багато слів, які закінчуються приголосними. У цій мові склади записуються в різних формах, таких як «тільки голосний», «приголосний + голосний», «голосний + приголосний»,

«приголосний + голосний + приголосний». В українських словах є звуки, яких немає в японській мові, тому не можна практикувати вимову, замінюючи українські слова японськими літерами.

Найяскравіша фонетична особливість мовлення японців, які вивчають українську мову, – недиференціація звуків /л/ – /р/. Оскільки для японців /л/ – /р/ – алофони однієї фонемі, що вимовляються /л/ або /р/ залежно від положення в слові. Так, наприклад, слово «ложа» (театральна) у мовленні японців може мати форму /рожа/, «радіо» – /ладіо/. Також спостерігається: підміна звуку /д/ звуком /дж/ через наявність останнього в японській мові: день – /джень/; підміна звуку /т/ звуком /тч/ наприкінці інфінітивних закінчень /думатчи/, /говоритчи/; нерозрізнення звуків /б/ – /в/.

Подібний набір помилок є типовим для україномовних японців і становить так званий японський акцент. Це найчастотніші приклади звукових порушень, бо з 21 приголосного звуку української мови лише 5 звуків не становлять особливої складності для японців: /г/, /к/, /п/, /т/, /ц/, оскільки вони існують у японській мові.

У рекомендаціях щодо роботи з японськими студентами слід зазначити:

- правильну постановку вимови та інтонації на початковому рівні з ретельним відпрацюванням і використанням прийомів «імітації звуків», «простукування» і «проспівування» слів, а також різноманітні фонетичні завдання (скоромовки, вірші, пісні) для формування ритмічних, інтонаційних та фонетичних навичок студентів;

- фонетичне відпрацювання не ізольованих звуків, а від мовлення до слова, словосполучення, фрази;

- наочне подання навчального матеріалу, для чого необхідним є залучення різноманітних опор та візуальних засобів: схеми, таблиці, малюнки, узагальнення, відео, презентації PowerPoint тощо;

- відпрацювання вивченого матеріалу у невеликих групах чи парах;

- оперування зіставно-лінгвістичними знаннями – важливий спосіб у методиці викладання іноземних мов, тому продуктивним є і метод зіставлення українських та японських реалій.

Як показує практика роботи з іноземними студентами, деякі зазначені аспекти позамовної специфіки роботи в японській аудиторії характерні і для представників інших східних культур, внаслідок чого принципи аналізу особливостей роботи та рекомендації, що містяться у цьому повідомленні, можуть використовуватися під час навчання студентів інших східних країн.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко І. Транскрипція японської лексики літерами українського алфавіту. Записки з українського мовознавства. 1999. № 7. С. 77–88.

2. Бондар О. Японські запозичення в українській мові: правила написання. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Східні мови та літератури*. 2012. № 18. С. 5–9.

3. Дементьєва Т., Вознюк Г. Особливості передачі японських голосних звуків українською мовою: питання відповідників і «дифтонгів». *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. 2023. Т. 34(73), №. 5. С. 184–192.

4. Комарницька Т., Комісаров К. Сучасна японська літературна мова. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012. Т. 1. 320 с.

CASE-STUDY IN LANGUAGE EDUCATION: CROSS-CULTURAL ASPECT

Arakelian R.O., Nikitenko O.S.

***Ukraine, Odesa, South Ukrainian National Pedagogical University
named after K.D. Ushynsky***

Cultural differences have a huge impact on communication and are even more important when it comes to learning a foreign language during higher education. Language is comprehended through culture, so the latter is an important element of the process of learning it. Based on this, the phrases "intercultural" or "cross-cultural" (*a set of skills that allow a person to communicate effectively with someone from a different culture* [5]) competence today are the key concepts of Ukrainian linguistics and linguodidactics of the late 20th and early 21st centuries (F. Batsevich, A. Gudmanyany, P. Donets, V. Manakin, L. Morska, A. Palchikova, O. Pryshlyak, I. Tomashevskaya, N. Ushakova), fully consistent with the dominant trends in foreign science [see review 1: 62–65]. Due to the quickly increasing pace of globalization and informatization, which have been transforming the world for more than a decade, intercultural competence is becoming an increasingly important component of the content of language education every day. At the moment, there is already a sufficient number of various pedagogical technologies in the methodological arsenal: some are ideal for establishing correct pronunciation, some are well suited for replenishing vocabulary and developing grammatical skills, some for the formation of communicative competence, etc. [3].

Since we have focused on the study of background knowledge about the culture of the country of the studied language, it is difficult not to note the method of case technology, the essence of which is to create and solve a variety of life problems, stories and situations – cases – a method that combines and role-playing games, and situational analysis, and project methods. The most important advantage of this technology is that in the process of solving a certain situation, the emphasis is not on the reproduction and processing of existing knowledge, but "on the motivation for independent search and analysis of new information, including in the process of translation activity" [2: 106]. At the time of discussing the case, students process a huge number of information, try to find the best way out of the current situation, their paradigm of thinking changes, and someone else's experience is transferred to their personal [3: 124–130]. The above proves the fact that with the help of this method of

teaching, monoculturalism fades into the background: students change their personal picture of the world, values, concepts and views on the life that had previously been formed in the context of the same language and culture. There are a huge number of types of cases, however, given that our interest is devoted to intercultural competence, we will dwell in more detail on the most appropriate, so-called structured case. Its essence lies in the fact that students are given a certain model or a formula, as well as the minimum amount of information with the help of which they must find the optimal solution to the educational and communicative situation. It is important to keep in mind that the discussion of the case will require more time than just doing exercises and answering the teacher's questions.

Based on this, when organizing classes using case technology, we recommend adhering to the methodological advices from prof. Y.P. Surmin & colleagues, which were the result of there many years of experimental observations [4: 182–183]:

1. The discussion should be organized in large groups – this will help make the discussion easier and calmer. In order to correctly determine the time, you should take into account the complexity of the given situation. Unlike simple questions, complex texts require a lot of time to comprehend.

2. It is necessary not only to correctly set the goals and objectives of the discussion, but also to determine the necessary amount of time for its implementation. This will help students plan the discussion correctly. You cannot interfere in the discussion, but you can control it. Depending on the amount of time, it is possible to study a problem situation with some deviations from its topic. If there is not enough time, then you need to do everything to ensure that the discussion goes in a strictly planned direction.

3. It is important to take control of the most active students in order to prevent a lack of discipline. There is no need to slow down their thought processes, it is better to explain the importance of a tolerant attitude to other people's views and points of view. The most calm and passive students should be stimulated to discuss. For example, intentionally asking them questions about what they think about the problem, how, in their opinion, it is best to solve it.

4. If the given situation turns out to be difficult to understand, it is necessary to help students explain it in simple language, where it is necessary to translate individual words or phrases. It should be remembered that the teacher should direct to answers and motivate to decisions, but. In no case should you impose your views. At the end of the lesson, it is worth conducting a kind of reflection.

References:

1. Василенко О.В. Міжкультурна компетентність: поняття, структура, принципи та методи розвитку. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2022. Вип. 2(22). С. 59–67.
2. Горіна Ж.Д. Перекладацька діяльність як вид міжмовного та крос-культурного посередництва. *Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету*. Сер.: Педагогічні науки. Бердянськ: БДПУ, 2010. № 2. С. 102–108.
3. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. / за заг. ред. С.Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2013. 590 с.

4. Сурмін Ю.П. Ситуаційний аналіз, або Анатомія Кейс-методу / Ю.П. Сурмін, О.І. Сидоренко та ін.; за ред. Ю.П. Сурміна. К.: Центр інновацій та розвитку, 2002. 286 с.
5. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/cultural-competence?q=intercultural+competence> (дата звернення 25. 03. 2025)

PEDAGOGICAL ASPECTS OF MEDIA EDUCATION ACTIVITIES

Boieva E.V., Bosak N.F.

***Ukraine, Odesa, South Ukrainian National Pedagogical University
named after K.D. Ushynsky***

If until recently in the post-Soviet space the functioning of language in the field of mass media was studied by representatives of various areas of language science – stylistics, culture of speech, sociolinguistics, pragmalinguistics, linguopoetics (S. Bernstein, I. Beloded, V. Kostomarov, V. Kukharenko, N. Pilinsky, G. Solganik, G. Pocheptsov, S. Ermolenko, A. Taranenko, B. Norman, etc.), today in order to unite all these once separate areas, including those that study the language of mass media in Ukraine, a general discipline of "media linguistics" has been formed, which, according to L. Shevchenko and D. Sizonov, "in a dynamically changing world, he investigates the functional nature of the most powerful information sphere, which affects the processes of language development both by name and by the object of analysis" [5: 8]. Undoubtedly, the prerequisites for the formation of Ukrainian media linguistics should be considered the works of such well-known Western scientists as T. van Dyck, M. Montgomery, A. Bell, R. Fowler and others. Perhaps, those researchers who believe that media texts today constitute the core of modern audiovisual culture due to their undivided dominance in the information field of Ukraine and deserve closer attention and study from domestic linguodidactics are right. It should be noted that the pedagogical aspects of the phenomenon of mass communication in the theory and practice of the latest media are revealed in two directions: educational and applied. In education, we can trace two strongly interrelated trends: the enlightenment of the general population and the use of mass communication in the learning process. Applied aspects are more often implemented through the organization of special mass information projects addressed to children, adolescents or youth audiences. Also it is worth adding that one of the characteristic features of the educational impact of mass communication on children and youth is the transmission of norms and style of behavior, value guidelines mainly in a virtual-figurative artistic form.

Monitoring and evaluation of the effectiveness of various aspects of media literacy in the educational field (emotional intelligence, critical perception of information and analytical skills to assess its reliability and sources of dissemination (individual, organization, government structure, news agencies), ability to communicate effectively, safety on the Internet, participation in public life and

professional development), including innovative approaches, technologies and teaching methods (interactive games and interactive simulations, media production projects, educational videos and webinars, online courses and adapted e-learning platforms for a wide range of users of different social, educational and age groups, cooperation with public organizations, media partners and experts in the field of media education, multimedia and e-resources and tools for fact-checking and determining the reliability of information), as well as effective ways to improve the skills of teachers (master classes, training sessions to get acquainted with the latest methods, tools and e-resources for further integration into the educational process, participation in grant programs), enabled specialists from the G.S. Kostiuk Institute of Psychology of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine to discover that today "media literacy is more than just the ability to distinguish true information from fake information; it includes the ability to analyze, evaluate, communicate with the help of media resources, as well as create them" [1: 297–298].

A critical analysis of the world and domestic scientific foundations on the general problems of media education activities (O. Baryshpolets, K. Bezelgett, G. Golovchenko, B. Duncan, J. Lall, L. Masterman, M. McLuhan, N. Prykhodkina) allows us to conclude that despite the fact that domestic media education has long been under the influence of first Soviet and later Russian concepts of media education, today the interdisciplinary concept of the Ukrainian media educational space – "media culture" – has been clearly outlined information and communication means developed by mankind in the course of cultural and historical development, which contribute to the formation of social consciousness and socialization of the individual (by N. Kyrylova). At the same time, appealing to the scientific conclusions of analysts in the field of audiovisual and screen culture (I. Eliner, P. Greenaway, R. Quin & B. McMahon, G. Polikarpova, K. Tyner, O. Taranenko, N. Cherepovska, O. Fedorov, Y. Usov), we track the tendency to replace the concept of "media culture" with the term "screen culture", the main material carrier of which is not writing, but "screen", i.e. the dialogical nature of the relationship between the screen text and the partner. In this way, screen culture differs from written (book) culture, since the culture of personal contact is reproduced, which orients a person to direct interaction on the principle of dialogue. Obviously, screen arts, such as cinema, television, video games, are of particular importance in our time for solving the problems of media education, since they, being an integral part of everyday life, have a great power of emotional, ethical, aesthetic influence on the younger generation. Art critic O. Kutsenko states the fact that "the intrusion into our lives of a previously inaccessible flow of audiovisual information (from mass film, television and video production to electronic networks), the rapid development of electronic technologies, the emergence of curricula in multimedia technologies, the widespread introduction of interactive learning systems have led to the transformation of culture, the change of some value systems to another, an almost complete change in the consciousness and thinking of the younger generation" [4 : 170]. Speaking about the influence of the media and the transformation of mass culture in modern media texts, Zh. Horina

focuses on their normative and regulatory (purposeful formation of certain cultural and linguistic norms, values, standards for imitation), entertainment (appeal to basic instincts, to the needs of relaxation, rest and entertainment) and compensatory (distraction, escape from reality into the world of fictional illusions, the world of dreams and fantasies) functions, through which the mass youth audience various, but often manipulative and contradictory media messages are consumed [2: 17–19]. It is noticeable that in the new edition of the "Concept of the Introduction of Media Education in Ukraine" (ed. L. Naydenova, M. Slyusarevskyi), preference is given to the problems of developing media literacy, which is a component of media culture and which "refers to the ability to use information and communication techniques, express oneself and communicate with the help of media, successfully obtain the necessary information, consciously perceive and critically interpret information received from various media, separate reality from its virtual simulation, i.e. understand the reality constructed by media sources, comprehend power relations, myths and types of control that they cultivate" [3].

Thus, the considered research approaches, key ideas on media education paradigm in Ukraine and abroad, allow us to summarize the following:

- the conceptual foundations of media education models today are aesthetic (artistic), practical, culturological, semiotic theories of media, as well as the theory of the development of critical thinking, in fact, media education itself as a process of teaching theory and practical skills in mastering modern media is part of a specific and autonomous area of knowledge in pedagogy;

- the defining goals of modern media education are: a) the formation of a culture of interaction with the media and the development of perception of various types of information, the skills of competent analysis and interpretation of media text, b) the formation of students' media-communicative and creative abilities, initiative and critical thinking in the process of working with various formats and genres of media, the ability to use the acquired media educational skills throughout life; c) preparation of students of various educational institutions for life in the information society by strengthening the media-educational aspect in the content of compulsory disciplines, including in the language and literature & media field.

References:

1. Бойко С.Т. Медіаграмотність в освіті: ключові виклики та перспективи. *Національна наука і освіта в умовах війни РФ проти України та цивілізаційних викликів*: мат. V всеукр. міжгалуз. наук.- практ. онлайн-конф. Київ (27 бер. – 2 кв. 2024 р.). С. 289–297.
2. Горіна Ж.Д. Трансформація масової культури в сучасних медіатекстах. *Вісник Одеського національного університету*. Т. 24. Вип. 1(19). Серія: Філологія. Одеса: ОНУ імені І.І. Мечникова, 2019. С. 14–20.
3. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). URL: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/16501/2016-04-27-kontseptsiya-vprovadzhennya-mediaosvity-v-ukraini-nova-redaktsiya/> (дата звернення 20.03.2025)
4. Куценко О. Формування медіаграмотності у дітей і підлітків засобами екранних мистецтв. *Мистецтвознавство України*. Вип. 10. 2009. С. 170–175.

LINGUO-CULTURAL COMPETENCE AS AN INTEGRAL COMPONENT OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING

Viediernikova T.V.

Ukraine, Kharkiv, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

Teaching a foreign language, especially English, goes beyond grammar, vocabulary and pronunciation. It involves immersing learners in the culture of English-speaking countries, helping them understand the worldview, traditions, and social norms of native speakers. Language and culture are deeply intertwined, and without cultural awareness, learners may struggle with communication, pragmatics, and even misunderstandings in real-life situations. Incorporating cultural aspects into English teaching enhances students' intercultural competence, making them more effective and confident communicators. The linguo-cultural approach enhances intercultural communication skills, fosters tolerance, and deepens students' understanding of language as a cultural phenomenon.

The relevance of the chosen topic is due to the fact that linguistic and regional studies elements contribute to the knowledge of the spiritual wealth of other people, the establishment of active communication, and the increase of the level of humanitarian education.

Linguo-cultural studies explore the relationship between language and culture, analyzing how national identity, traditions, and values are reflected in linguistic structures. This discipline covers: cognitive aspects of language – how speakers of different languages perceive the world; ethnolinguistics – how language reflects folklore, customs, and traditions; semantic peculiarities of words – understanding culturally loaded words that may not have direct equivalents in other languages. The linguo-cultural aspect involves the acquisition of vocabulary with national and cultural semantics, familiarization with facts, phenomena, values of national culture, ethical and aesthetic norms accepted in society, that is “the acquisition of secondary acculturation” [1: 192].

Understanding a language means understanding the behaviors, traditions, and values of its native speakers. English places a strong emphasis on politeness, indirectness, and small talk. For instance, Phrases like “How are you?” and “Have a nice day” are commonly used as social courtesies rather than literal inquiries.

Many English words and expressions carry meanings shaped by historical and cultural contexts: “Thanksgiving” is not just a holiday but a tradition rooted in American history. “Tea time” in British culture is more than just drinking tea; it signifies social interaction. Exploring holidays like Christmas, Thanksgiving, or Halloween provides insights into the beliefs and customs of English-speaking

cultures. Similarly, comparing these to students' native traditions fosters cross-cultural understanding [2].

Understanding cultural aspects helps learners use the language appropriately in different contexts. For example: in Western cultures, maintaining eye contact during conversations is seen as a sign of confidence, while in some other cultures, it may be considered rude. Humor and sarcasm are widely used in English, but they may be difficult for learners from different cultural backgrounds to understand.

Authentic materials such as literature, films, idioms, and proverbs help students grasp cultural nuances. Idioms like “spill the beans” (reveal a secret) or “burn the midnight oil” (work late) often have cultural connotations that require explanation. Proverbs such as “The early bird catches the worm” reflect values like punctuality and hard work in English-speaking societies. For instance, the phrase “break a leg” means “good luck,” which might confuse learners unfamiliar with English idioms.

English varies in different social settings, requiring learners to adapt their speech irrespectively. For example: Using “Could you...” instead of “Give me...” in formal requests or understanding humor, irony, and politeness conventions in English communication. Cultural misunderstandings can arise when learners interpret English expressions or gestures through the lens of their native culture. For instance, the English phrase “Let's have lunch sometime” is often a polite way of ending a conversation rather than a firm invitation [3].

Teachers need a deep understanding of both the language and its cultural context. Some cultural aspects may be difficult for learners to comprehend due to different worldviews. Modern teaching materials should integrate both linguistic and cultural components.

The linguo-cultural approach in English teaching helps students not only acquire language skills but also develop cultural awareness, enabling them to communicate effectively with native speakers. This method reduces cultural barriers and promotes successful intercultural interactions.

Integrating cultural aspects into English teaching helps students become not only fluent speakers but also culturally aware communicators. The formation of students' linguistic and cultural competence goes from the study of individual linguistic facts to the analysis of linguistic and cultural phenomena: concepts, stereotypes, images, etc. By understanding the nuances of the language, learners can engage in meaningful interactions and navigate cross-cultural exchanges with confidence.

References:

1. Воронкова Н. Вплив лінгвокраєзнавчого матеріалу на мотивацію вивчення іноземних мов. Наукові записки. Серія: філологічні науки. 2009. Вип. 81. С. 408-411.
2. Хомаєва А.В. Лінгвокультурологічна компетенція як компонент сучасного навчання англійської мови. URL: <http://conference.nuos.edu.ua/catalog/lectureDetail?conferenceId=19967&lectureId=21798>

3. Candlin, C., Mercer, N. English language teaching in its social context. New York: Routledge. 2021. URL: <https://www.scribd.com/document/50034988/English-LanguageTeaching-in-Its-Social-Context-Candlin-Christopher-N-MercerNeil>

DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL ORAL COMMUNICATION SKILLS IN FOREIGN STUDENTS OF ECONOMIC PROFILE

Kopylova O.V., Titarenko O.O.

Ukraine, Kharkiv, V.N. Karazin Kharkiv National University

The study of the Ukrainian language by foreign students of higher education has a practical focus, because it should provide various forms of communication in the Ukrainian language. Teaching the language to foreign students at the main stage involves the formation of communicative professional competence: a set of professional knowledge from a national perspective and the ability to master the appropriate language register. For foreign students in the final stage of learning, oral speech when studying the Ukrainian language is the most important aspect.

The process of speech development remains one of the important problems in the methodology of teaching Ukrainian as a foreign language, and therefore requires further methodological justification.

We share the opinion of researchers that language is determined by the communicative situation (sphere of communication), and the real process of oral communication is a chain of interrelated categories [2].

We consider that the content of the final stage of training should include all spheres of communication (scientific and professional, socio-political and socio-cultural), and within each sphere, attention should be paid to teaching varieties of speech [1: 58].

Many years of experience with teaching foreign students demonstrate that using real-life situations in language instruction is advisable. In the senior years of study at higher education institutions, identifying situations within the professional sphere becomes much easier, as the topics of diploma theses, specialized articles, and popular scientific newspaper and magazine content spark professional interest and can serve as sources for speaking practice. Particularly effective, in our opinion, are individual tasks designed for independent work, such as preparing for discussions on topical issues or for defending course or diploma theses.

In the educational and professional spheres, it is crucial to teach the synthesis of various forms of speech. Students should develop the ability to produce mixed-type monologues and dialogues, which incorporate previously studied components: description, explanation, narration, reasoning (monological speech); questioning, conversation, discussion, argumentation, persuasion (dialogical speech). Therefore, for fourth-year students specializing in “International Economic Relations”, the ability to create their own statements in the form of reports is particularly significant.

Topics for such reports could include “The World Economy and Its Main Forms”, “Global Problems of Humanity”, “Integration Associations in the Modern World”, “Globalization”, etc., utilizing both the students’ experience and previously accumulated knowledge. A certain foundation for oral speech development lies in key types of written speech – summaries, annotations, essays, reports, and papers on given or self-chosen topics.

Particular attention should be paid to conducting discussions on professional topics, as at this stage students begin to feel the need to defend their point of view and their perspective on various specialized issues. For example, foreign students at the final stage of their studies show interest in discussing the shortcomings of the globalization process at the current stage.

The content of the training should include materials from socio-political journals (review articles, essays), which is particularly important for future economists-internationalists. When speaking on socio-political topics, the greatest difficulties are caused by the structure of the text, therefore, during this period, it is recommended to begin studying newspaper and magazine materials by analyzing their structure and components, practicing the linguistic ways of expressing each of them. Only after this is it advisable to proceed to the synthesis of the components of the statement, and then to free reasoning on the topic. It is important to show students possible options for constructing problematic, polemical articles of a socio-political nature, since operating with different options for constructing such articles forms in foreign students the ability to construct their own statements - monologues-reasoning on socio-political topics. Articles of an analytical and problematic nature contribute to the development of the ability to argue and counter-argue, to give examples and quotes to prove their point of view. Preparing an oral summary of newspaper and magazine articles is the result of work where special attention is paid to the selection of essential provisions of the source, the logic and correctness of the presentation, and even to the evaluation part, since the summary is subjective in nature, that is, conclusions and assessments must be made by students.

The ultimate goal of speech training, which the system of exercises at the final stage of study is designed to achieve, is mastering all types and varieties of monologue speech.

References:

1. Копилова О.В. Навчання усного мовлення іноземних нефілологів-гуманітаріїв. *Проблеми і перспективи мовної підготовки іноземних студентів у закладах вищої освіти: збірник наукових статей за матеріалами XVII Міжнародної науково-практичної конференції* (20 жовтня 2022 р.). Х.: Видавництво Іванченка І.С., 2022. С. 57–62.

2. Погоріла С.Г. Шляхи формування комунікативної компетентності студентів у процесі вивчення української мови як іноземної. *Мовна освіта в сучасних ЗВО: тенденції, виклики, перспективи: зб. тез Всеукраїнської наук.-практ. конф з міжнародною участю*, м. Біла Церква, 6-7 березня 2020 р. URL: http://science.btsau.edu.ua/sites/default/files/tezy/zbirnik_tez_movna_osvita_v_suchas_zvo.pdf

THE USE OF TECHNOLOGIES FOR INTERCURRICULAR COORDINATION IN THE PROCESS OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING IN INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION

Mahdiuk O.V.

Ukraine, Khmelnytskyi, Khmelnytskyi National University

Cross-curricular coordination in the learning process is an important aspect of modern pedagogical practice. It involves the integration of different disciplines, which allows students to achieve a deeper and more comprehensive mastery of the material. In the context of teaching foreign languages in higher education institutions, cross-curricular coordination contributes not only to the development of language skills, but also to the ability of students to use language in professionally oriented situations. Thanks to rapidly developing technologies, this coordination can be significantly facilitated, and the learning process can be significantly more effective.

Technologies that are actively introduced into the educational process play a key role in creating effective cross-curricular coordination. The use of digital resources, multimedia tools, online learning platforms and interactive tools allows combining language disciplines with other professional courses, creating a holistic learning system. Modern technologies open up new opportunities for the integration of theoretical knowledge and practical skills, as well as for the development of critical thinking and a creative approach to solving professional tasks.

1. Online learning platforms. Platforms such as Moodle, Google Classroom, and others allow integrating materials from different subjects, creating a single learning environment. They provide an opportunity for shared access to resources, the distribution of tasks between different disciplines, and the organization of collaboration between students. In particular, a foreign language can be combined with technical or humanitarian disciplines, which allows you to create professionally oriented projects that will be useful to students in their future careers.

2. Multimedia technologies. The use of video, audio, and interactive materials in the process of learning allows creating situations close to a real professional environment. For students, for example, learning a foreign language in the context of business or medicine can be carried out using video lessons, interviews with professionals, or webinars that cover current topics. This contributes to the development of language skills in real conditions, and also allows integrating disciplines.

3. Using language learning software. Language learning programs and apps, such as Duolingo, Babbel, Rosetta Stone, can be used for intensive, hands-on language development. They allow students to work at their own pace, allowing them to integrate language learning into their professional courses. Such tools can also be adapted for specific professional languages, allowing for increased learning efficiency.

4. Virtual simulations and games. Virtual simulations and gamification of the educational process are becoming increasingly popular in higher education. Students can participate in role-playing games where they need to use a foreign language in real professional situations, such as meetings, negotiations, presentations. This allows not only to improve language skills, but also to practice professional competencies.

5. Automated testing and evaluation systems. Innovative technologies allow you to automate the process of testing knowledge, which saves teachers time and effort. The use of automated assessment systems makes the learning process more transparent and accessible to students. In addition, these systems allow you to integrate tasks from different disciplines, which improve interdisciplinary coordination.

Although technologies greatly facilitate the process of interdisciplinary coordination, their use requires careful organization and preparation. Here are some of the main challenges that teachers may face:

1. The need for teacher training. To effectively use technology, teachers must have the appropriate skills and knowledge. This requires continuous professional development and mastery of new tools.

2. Technical problems and resource availability. Not all educational institutions have the same technical capabilities. Problems with internet connection or the lack of necessary software can become an obstacle to the implementation of technology in the educational process.

3. Maintaining a balance between traditional methods and technology. Technology should not replace traditional teaching methods, but should be integrated into existing programs in such a way as to complement and strengthen them.

The use of technology for cross-curricular coordination in teaching foreign languages in higher education institutions has great potential for the development and improvement of the learning process. Technology allows creating interactive learning environments that combine language disciplines with other professional courses, which contributes to a deeper assimilation of the material and the preparation of students for future professional activities. However, in order to fully realize these opportunities, constant support of the infrastructure, professional training of teachers and adaptation of technologies to the specific conditions of each educational institution are necessary.

Thus, technologies are a powerful tool for increasing the efficiency of interdisciplinary coordination in the educational process, which allows students not only to improve their language skills, but also to prepare for real professional challenges.

References:

1. Chimmalgi M., Regi Jose K., Chandra Kumari. Student Satisfaction with Early Clinical Exposure and Elearning in Learning Anatomy, *Journal of Research in Medical Education & Ethics*, 2017. 7.1. Pp. 31–37. URL: <http://dx.doi.org/10.5958/2231-6728.2017.00007>

2. Chimshir V.I. Model of functioning of an educational institution in a single information space”, Computer in school and family: Scientific and methodical journal, № 8, 2011. Pp. 14–19.

THE MULTIMODAL NATURE OF AUDIOVISUAL TRANSLATION

Maksym O.A., Yumrukuz A.A.

***Ukraine, Odesa, South Ukrainian National Pedagogical University
named after K.D. Ushynsky***

In recent decades, with the development of information technology, the volume of audiovisual products has increased, which, in the context of globalization, requires the improvement of methods and techniques of translation from a foreign language in order to ensure its accessibility to a multilingual student audience. In addition, transmission and perception educational information are now often carried out using a combination of modalities of perception, and not exclusively one of them. One of the brightest examples are the increasing use of the audiovisual form of transmission information that combines sound and image, because "the most complete understanding audiovisual information necessarily presupposes a great deal of involvement in interaction with the source of information" [1: 68]. Multimodality, as is known, goes back to the psychological nature of the modality of perception, which is understood as the activation of receptors of a certain sensory system when perceiving information. Scientists distinguish several separate types of modalities (tactile, olfactory, gustatory, auditory, visual), but with the addition of the prefix "multi", the main emphasis shifts to the totality of several modalities involved, and their further interaction. From the point of view of intercultural communication, speaking about the phenomenon of multimodality, we primarily mean a combination of visual and auditory (vocal) modalities. Also, in some foreign studies, the polymodal nature of the audiovisual discourse (J. Diaz-Cintas, D. Delabastita, Y. Gambier, K. Gottlieb, D. Kapsakis) correlates with the concept of multimedia", since the use of various modalities of perception of foreign language information involves the use of appropriate media tools. Within the framework of the study of the processes of translation activity of students studying at the faculties of foreign languages, it is more expedient, in our opinion, to understand multimodality as a set of effects on several receptor systems in the perception of educational information, especially in cases when it comes to the distance format of classes. Since the days of Soviet translation studies, the general theory and practice has numbered a large number of abstract models of translation: "theory of regular correspondences" (Y. Retsker), "situational (denotative) model" (V. Gak), "transformational model" (V. Rosenzweig, Y. Naida), "semantic model" (A. Shiryaev), "semantic-semiotic" (L. Barkhudarov), "theory of equivalence levels" (V. Komissarov), "information model" (R. Minyar-Beloruchev), "functional-pragmatic (dynamic) model" (A. Schweitzer), "internal code switching" (M. Zhinkin), etc. [1: 103].

Over time, the term "audiovisual translation" entered Ukrainian linguistics and translation studies, although it should be noted that for a long time theoretical and applied works were devoted to the study of film/video translation as a special type of translation activity aimed at translating films as finished works of art. As Y. Gambier rightly noted, the perception of the translation of audiovisual products only as a translation of written, literary, artistic or a kind of dramaturgical hinders the modern understanding of the essence of this type of translation, in which semiotic systems that are firmly connected with the textual component of the film have a significant impact on the result: "visual syntax, video sequence, noise and music sequence, significant inscriptions and so on" [3: 17]. Today, this is the view to this type of translation leaves out of the framework of scientific interests a significantthe volume of modern audiovisual content: serial or multimedia projects, animated commercials, immersive theatrical performances, video games, virtual talk shows, transmedia projects with a single plot and image base (comic/animated series/TV series/TV film/game project), etc., which, in turn, requires an understanding of "the basics of building a visual flow, and, accordingly, the language of cinema, the logic of constructing scripts, perceptual restrictions on joint perceptionin formation flows" [4: 21]. In modern translation studies, several areas have been formed, within the framework of which certain methodological approaches to the study of the process and result of translation have crystallized. We are impressed by the position of B. Wang, who distinguishes three such spheres: the microsphere, the mesosphere, and the macrosphere. The microsphere includes cognitive, structuralist, and linguistic approaches that focus on the cognitive processes involved in the creation of translation. The mesosphere encompasses pragmatic and communicative approaches that study mediation and communication in the context of a communicative situation. The macrosphere, the broadest of all, considers translation as a socio-cultural activity [5: 152–153]. Traditionally, research in the field of audiovisual translation in Ukraine has been carried out within the microsphere, but gradually the focus of researchers' attention is shifting to the mesosphere, which leads to a gradual transition from the text-centric to the communicative-functional paradigm. Taking into account the fact that when working with an audiovisual text, the student deals with a polymodal unity, in which the transmitted meanings are actualized with the help of visual, auditory, kinesthetic perceptual channels by means of modes of different semiotic nature, the communicative situation of audiovisual translation acquires a different influencing specificity.

References:

1. Горіна Ж.Д. Перекладацька діяльність як вид міжмовного та крос-культурного посередництва. *Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету*. Сер.: Педагогічні науки. Бердянськ: БДПУ, 2010. № 2. С. 102–108.
2. Chaume F. *Audiovisual Translation: Dubbing*. Manchester: St. Jerome Publishing. 2012. 228 p.

3. Gambier Yves. Multimedia, Multilingua: Multiple Challenges / Y. Gambier, H. Gottlieb. *(Multi) Media Translation: Concept, Practices, and Research* / ed. by Yves Gambier, Henrik Gottlieb. Amsterdam; Philadelphia : John Benjamins, 2001. Pp. 8–20.

4. Zabalbeasco P. The nature of the audiovisual texts and its parameters. *The Didactics of Audiovisual Translation* / ed. by J. Díaz-Cintas. 2008. Pp. 21–37.

5. Wang B. Exploring approaches to Interpreting Studies. From semiotic perspectives to multimodal analysis. *Chinese Semiotic Studies*. 2018. 14(2). P. 149–161. DOI 10.1515/css-2018-0010

USING AI-POWERED TOOLS AS A METHOD TO SIMPLIFY LANGUAGE TRAINING IN TIMES OF CRISIS: ETHICAL ASPECT

Opryshko N.O.

Ukraine, Kharkiv, Kharkiv National Automobile and Highway University

Artificial intelligence (AI) is rapidly transforming various sectors, and education is no exception. From adaptive learning platforms to AI-powered grading tools, the potential benefits of AI in education are vast. When it comes to language training, in particular mastering a second language in another country, AI-powered tools can become indispensable, especially during a crisis like the one Ukraine is currently facing. However, the deployment of these technologies raises profound ethical questions that must be addressed to ensure equitable and responsible implementation. This paper aims to delve into the ethical complexities surrounding AI in education, highlighting the potential pitfalls and proposing avenues for ethical development.

One of the most pressing ethical concerns is algorithmic bias. AI systems are trained on data, and if that data reflects existing societal biases, the AI will perpetuate and even amplify those biases. In education, this can lead to: discrimination in assessment (AI-powered grading systems may unfairly penalize students from certain demographic groups due to biased training data); unequal access to resources (AI-driven personalized learning platforms might prioritize certain student profiles, leading to unequal distribution of educational resources); reinforcement of stereotypes (AI systems might reinforce stereotypes about student abilities based on race, gender, or socioeconomic background).

To mitigate these risks, it is crucial, according to some educators and researchers, «to implement rigorous bias detection and mitigation techniques» [1] and ensure diverse and representative training data in order to establish transparent algorithmic auditing processes.

Another concern is data privacy and security. AI systems in education collect vast amounts of student data, including academic performance, personal information, and even biometric data. Risks typically associated with those can extend into a range of issues, including unauthorized access and misuse when student data could be vulnerable to breaches and misuse by third parties; surveillance and profiling, in case AI-powered surveillance systems could create detailed profiles of students, potentially infringing on

their privacy; and lack of informed consent in situations where students and parents may not fully understand how their data is being collected and used. To safeguard student data, it is essential to implement robust data encryption and security measures, establish clear data governance policies and regulations, obtain informed consent from students and parents regarding data collection and usage etc.

One more ethical point to be discussed when using AI to simplify education, and language training in particular, is the erosion of human interaction and the role of teachers. As N. Selwyn accurately emphasises, while AI can automate certain tasks, it should not replace the essential role of a human tutor. Otherwise, «overreliance on AI can lead to diminished human connection that will negatively impact students' social and emotional development» [4: 400]. Also it will inevitably lead to devaluation of teachers' expertise (AI-driven systems might undermine teachers' professional judgment and autonomy). As a result of both, over-reliance on AI can stifle students' ability to think critically and creatively.

Thus, to avoid the ethical concerns mentioned above it is advisory to maintain a human-centered approach which requires «integrating AI as a tool to support, rather than replace, teachers» [2: 132], prioritizing the development of students' social-emotional skills, ensuring that AI systems are designed to enhance, not diminish, human interaction.

A lot of experts, and among them D. Sadhana, S.Y. Dhirendra [3] and others focus on exacerbation of existing inequalities as one more significant ethical challenge related to the use of AI as an education facilitator. Specifically, the digital divide and existing socioeconomic disparities can be amplified by AI in education. Suffice it to say, there is a possibility of unequal access to technology when students from disadvantaged backgrounds may lack access to the necessary technology and internet connectivity. At the same time, digital literacy gaps can broaden with students having different levels of digital literacy at class which results in the lack of ability to effectively use AI-powered tools by some of them. The last but not the least is the issue of increased costs: the implementation of AI systems can increase educational costs, potentially widening the gap between well-resourced and under-resourced schools. To address these inequalities, it is necessary to invest in equitable access to technology and digital literacy training, provide targeted support for students from disadvantaged backgrounds and develop affordable and accessible AI solutions.

Naturally, all the challenges to be faced as well as changes to be implemented seem impossible to process without systematic and responsible reforming of the educational sphere, both in our country and globally. Although AI holds immense potential to transform and simplify education, it is essential to address the ethical challenges proactively. By prioritizing fairness, privacy, human interaction, and equity, we can harness the power of AI to create a more inclusive and effective educational environment at the International or Preparatory Faculties and Departments.

References:

1. Karpouzis K. Artificial Intelligence in Education: Ethical Considerations and Insights from Ancient Greek Philosophy. SETN '24: Proceedings of the 13th Hellenic Conference on Artificial Intelligence. 2024, Pp. 1–7.
2. Opryshko, N., Rodrigues R. Peculiarities of using AI tools in the language training. *Проблеми і перспективи мовної підготовки іноземних студентів у закладах вищої освіти: зб. наук. ст. за матеріалами XIX Міжнар. наук.-практ. конф., 17 жовт. 2024 р. Харків: ХНАДУ, 2024. С. 130–134.*
3. Sadhana D., Dhirendra S.Y. AI-Driven Education: Balancing Innovation and Responsibility. IJIRT. Volume 10. Issue 10. 2024. Pp. 49–53.
4. Selwyn N. Should Robots Replace Teachers? AI and the Future of Education. Cambridge Journal of Education. 49(3). 2019. Pp. 391–406.

PECULIARITIES OF WORKING WITH TEXTS ON PROFESSIONAL TOPICS IN LANGUAGE TRAINING CLASSES FOR FOREIGN STUDENTS

Riazantseva D.V.

Ukraine, Kharkiv, Kharkiv National Automobile and Highway University

Today, the activation of work with foreign students is one of the main directions of restructuring the higher education system in Ukraine, its state strategy for the modernization of education and improving the quality of professional training of specialists. Among the main goals of teaching Ukrainian as a foreign language in Ukrainian universities is the process of forming a creative personality of a specialist capable of self-improvement and self-education.

In modern pedagogical literature there are no methodological developments and materials for independent work of foreign students studying in technical universities at the main and final stages of study, which would meet their needs and ensure the implementation of speech activity at a professional level. Thus, the issue of organizing independent work when studying texts in a professional direction has been considered fragmentarily and still remains debatable.

The key elements of the professional competencies are learning strategies, the most important of which is the reading of professional texts by foreign students. A significant role in the study of professional texts is assigned to the following elements: the use of internationalisms, proper names, numerals, symbols, highlighting in a different font and illustrations as “keys” to understanding; reliance on professional knowledge, on the structure of the text; taking notes while reading; recognizing reading styles; dividing the text into sense-forming parts, separating the main and secondary information in them; referring to the dictionary only in cases where the context does not allow guessing the meaning of the word.

In view of the above, we note that the purpose of work of foreign students in the study of texts in a professional direction is the development of creative abilities

and activation of mental activity, the formation of the need for continuous replenishment of knowledge, the acquisition of deep and solid knowledge.

When teaching students to work with the text, it is important to use the following tools for independent work: memos, recommendations, instructions, models, schemes. These means of independent work indicate the purpose and conditions of work, offer the optimal sequence of actions for understanding what is read. The content of these tasks depends on the nature of the text material, as well as on the level of readiness of the student to work with a particular text in a professional direction.

The system of exercises for scientific texts should be built on the principle of “from simple to complex” and consist of tasks that include:

- 1) tasks for finding units of semantic information in the text;
- 2) tasks for reducing the text;
- 3) tasks for interpreting what is read.

We propose the following examples of tasks for independent work with the text in the specialty of first-year foreign students:

- 1) highlighting essential information in the text and reducing details that do not carry a significant information load;
- 2) dividing the text into semantic parts, recording the main information of the semantic parts in the form of a (simple, complex, thesis) plan;
- 3) comparing the compiled plan with the selected semantic parts;
- 4) defining key concepts based on text information;
- 5) drawing up a scheme based on the text read;
- 6) preparing a message according to the drawn up scheme, text plan;
- 7) completing reading test tasks within clearly defined time limits;
- 8) completing tasks in test form for current, modular, and final reading tests in the specialty.

Teachers working with foreign students should remember that most foreign students do not know how to work with scientific texts, reference literature, do not know how to control and evaluate the results of their activities, and irrationally distribute and uneconomically use the time allocated for self-study. Of great importance is the high skill of the teacher, his guidance of the student's cognitive activity.

Researchers identify two groups of reasons that hinder the effectiveness of students' work. One of the reasons depends on the student himself: insufficient readiness for work, diligence, will, activity, general preparedness; the other is from the teacher, the organizer of the educational process: the student is overloaded with classroom lessons, lack of control over independent work, lack of textbooks and necessary literature.

Thus, in the preparation of foreign students for teaching professionally-oriented reading, an important role is assigned to means of control and self-control. Undoubtedly, the activation of independent work will contribute to the strengthening of the activity of foreign students in studying educational material, increasing the

efficiency of its assimilation, forming the ability to independently, systematically and methodically correctly expand the knowledge gained, forming the need for reading literature in the specialty.

The presented study does not exhaust the entire range of issues related to the work of foreign students in the field of language training, which necessitates further research into the identified problem and the development of methodological recommendations for improving the organization of language training work of students, complexes of educational and methodological support for independent work of students.

References:

1. Kozakov V.A. Independent work of students and its information and methodological support. K.: Higher School, 1990. 246 p.
2. Oleksenko V.M. Implementation of innovative pedagogical technologies in the training of specialists in higher technical educational institutions: theory and practice. Kharkov: KP Printing House No. 13, 2007. 280 p.

THE ADVANTAGES AND NUANCES OF BUSINESS ENGLISH IN INTERNATIONAL COMMUNICATION

Yablonska T.M.

Ukraine, Odessa, Odessa National Maritime University

In the modern world, English has become an integral part of international business communication. English is the second most popular language in the world after Chinese due to its widespread use. English is an official or co-official language in many countries, including the United States, Great Britain, Canada, Australia and New Zealand. In addition, most international organizations and companies have chosen English as their primary language of communication. This makes it the most popular tool for business communication [1]. It is the most widely studied language on the planet due to its versatility and comprehensibility. This is why most people working in international business have at least a basic knowledge of English, which facilitates communication and understanding between different cultures.

English is also considered to be the language of scientific and technological progress. Most of the leading scientific research and technological developments are conducted in English. Learning English helps entrepreneurs and businessmen stay up to date with the latest trends and innovations in their industry. This also contributes to the creation of more effective strategies for the development and growth of the company. The importance of English in international business communication is undeniable. It allows businessmen and entrepreneurs to establish contacts and business relationships with partners and clients from different countries. It facilitates negotiations, deals and information exchange. Having a good command of English

can be an advantage when attracting investments, attracting clients and opening up new business development opportunities.

In fact, the use of English in international business communications has its undeniable advantages. It helps entrepreneurs quickly respond to changes in the global economy and adapt to new market demands. English also helps establish trusting relationships, which is the basis of a successful business culture. It provides an opportunity to communicate with professionals and experts in your field. The use of English in international business communication plays an important role in global economy. It facilitates communication and understanding between different cultures, promotes business development and company growth. Proficiency in English opens doors to new opportunities and helps to achieve success in the field of international business. Therefore, for those who strive for success in this field, proficiency in English becomes an essential necessity.

English in international business communication is an integral part of modern business. English has become the global language of business relations and is used for communication and interaction between entrepreneurs, companies and organizations of different countries. There are several main reasons why English has become a priority in international business communication. Firstly, English is the most widely spoken language in the world, spoken by millions of people in different countries and cultures. Secondly, English is widely used in science, technology and business, and is also the official language of many international organizations, such as the UN and the World Bank.

In addition, English provides uniformity and understanding between business partners from different countries, eliminating language barriers and facilitating communication. This allows businesses to quickly and effectively collaborate internationally, exchange information, conclude deals, and develop their business relationships. Moreover, the use of English in international business communication facilitates access to global markets and the opportunity for companies to expand their business. Many countries, such as India and China, recognize the importance of English proficiency and actively implement it in their business to be competitive in the global arena.

However, using English in international business communication is not without its problems. For example, non-native English speakers may have significant difficulties understanding and expressing complex business and technical terms. This can lead to misunderstandings and communication errors, which can have negative consequences for business and work relationships. Let's consider a few idioms in Business English. They should be studied in the appropriate context. Therefore, if you hear an idiom during communication or read it in a text, first of all, pay attention to the situation in which it is used and other words surrounding it [2].

E.g. To vet a startup is translated as перевірити стартап, його бізнес-план, продукцію, команду чи фінансову ситуацію перед тим, як до нього приєднатися. Never invest money without vetting a startup – Ніколи не інвестуйте гроші, не перевіривши стартап.

Run something up the flagpole is translated as презентувати ідею, можливо, ще не до кінця реалізовану, для того, аби зібрати фідбек. It's just an idea for now, but still I want to run up the flagpole – Поки що це лише ідея, але я все одно хочу зібрати відгуки щодо неї.

Thus, to overcome these problems, companies and organizations are increasingly investing time and money in training their employees in English and business skills. Courses and training in English are becoming increasingly popular, and some companies even hire interpreters to ensure accurate and effective communication.

References:

1. Ісакова Є.П. Ділова мова як англійський комунікаційний інструмент. *Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки»* Луцьк: Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, 2024. № 2. С. 18–23.

2. Словник Business English від А до Z: словник корисної лексики ділової англійської. URL: http://grade.ua/uk/blog/business_english-ot-a-do-z-poleznaya-leksika/ (дата звернення 04.10.2023).

ЗМІСТ

Аргатюк І.В., Недільченко С.Б., Чирик О.І. ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ НЕМОВНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	5
Бурбига В.А., Домніч С.П. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ НАВИЧОК САМООРГАНІЗАЦІЇ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ.....	7
Варешкіна Н.В., Іванова Н.Г. ЛАТИНА У ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРІ: YOUTUBE-КАНАЛ П.Я. МАХЛІНА.....	10
Веретюк Т.В. CLIL ТА МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ У НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ.....	12
Голубнича Л.О. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У НАЦІОНАЛЬНОМУ ЮРИДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	14
Демченко В.М. ПРАВОПИС УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ Й КОЛІЗІЇ СЛОВОВЖИВАННЯ.....	16
Жеронкіна О.Л., Семідоцька В.А. МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД ЯК ОДИН ІЗ ПРИНЦИПІВ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ.....	19
Карась А.В. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ ІШІ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	21
Карась А.В. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ – ШЛЯХ ДО ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЗНАНЬ.....	22
Клименко Т.А. ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ У ВИВЧЕННІ МОВ: СЛЕНГ, ЯК ОДИН ІЗ МОТИВАТОРІВ ВИВЧЕННЯ МОВИ.....	24

Коржавіна О.Є., Левін О.Є., Чернишенко О.О. ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	26
Кузнецова Г.П. ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА НАВЧАННЯ ФОНЕТИКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ.....	28
Ланова І.В. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)».....	30
Моргунова Н.С. ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ВЕБ-ПОРТФОЛІО У МОВНІЙ ПІДГОТОВЦІ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ.....	32
Муляр І.В. РОЛЬ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ОПАНУВАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ.....	34
Насакіна С.В. ФРАЗЕОЛОГІЗМИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ: ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ.....	36
Панченко О.І. УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ З ТВОРУ ГОГОЛЯ «ВІЙ» В ОРИГІНАЛІ ТА ПЕРЕКЛАДІ.....	37
Перцева В.А. ВИКОРИСТАННЯ ЗДОБУВАЧАМИ ОСВІТИ НЕМОВНОГО ВИШУ МОЖЛИВОСТЕЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «РИТОРИЧНА КУЛЬТУРА».....	39
Рудешко Є.В. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАДАЧІ В УМОВАХ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	41
Солошенко-Задніпровська Н.К. ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ЧИННИК УСПІШНОГО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	43

Тараненко В.В. ChatGPT ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: ІННОВАЦІЇ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ.....	45
Уварова Т.Ю. ВАЖЛИВІСТЬ ІНТЕГРАЦІЇ ОСВІТНІХ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У МОВНУ ПІДГОТОВКУ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ.....	47
Четверик В.К. ЧАТ-БОТИ ЗІ ШТУЧНИМ ІНТЕЛЕКТОМ В ОПТИМІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО ВИВЧЕННЯ МОВ.....	49
Ященко А.А. ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ ЯПОНСЬКИМ СТУДЕНТАМ НА ПРОСУНУТОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ.....	51
Arakelian R.O., Nikitenko O.S. CASE-STUDY IN LANGUAGE EDUCATION: CROSS-CULTURAL ASPECT.....	54
Boieva E.V., Bosak N.F. PEDAGOGICAL ASPECTS OF MEDIA EDUCATION ACTIVITIES.....	56
Viediarnikova T.V. LINGUO-CULTURAL COMPETENCE AS AN INTEGRAL COMPONENT OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING.....	59
Kopylova O.V., Titarenko O.O. DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL ORAL COMMUNICATION SKILLS IN FOREIGN STUDENTS OF ECONOMIC PROFILE.....	61
Mahdiuk O.V. THE USE OF TECHNOLOGIES FOR INTERCURRICULAR COORDINATION IN THE PROCESS OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING IN INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION.....	63
Maksym O.A., Yumrukuz A.A. THE MULTIMODAL NATURE OF AUDIOVISUAL TRANSLATION.....	65
Opryshko N.O. USING AI-POWERED TOOLS AS A METHOD TO SIMPLIFY LANGUAGE TRAINING IN TIMES OF CRISIS: ETHICAL ASPECT.....	67

Riazantseva D.V.	
PECULIARITIES OF WORKING WITH TEXTS ON PROFESSIONAL TOPICS IN LANGUAGE TRAINING CLASSES FOR FOREIGN STUDENTS.....	69
Yablonska T.M.	
THE ADVANTAGES AND NUANCES OF BUSINESS ENGLISH IN INTERNATIONAL COMMUNICATION.....	71

Електронне наукове видання комбінованого використання
Можна використовувати в локальному та мережному режимах

**ВИКЛАДАННЯ МОВ
У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ
НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ**

МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ

Тези XXVII Міжнародної
науково-практичної конференції

(5–6 червня 2025 року, м. Харків, Україна)

Українською, англійською мовами

Відповідальний за випуск – С. П. Домніч
Комп'ютерна верстка, макет – С. П. Домніч, Н. Г. Вялкова

Підписано до розміщення 02.06.2025. Формат 60x84/16.
Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. 3,95
Обсяг 1,8 Мб.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Харків, 61022, майдан Свободи, 4.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.2009 р.